

INTÉZMÉNYI AKKREDITÁCIÓS ELJÁRÁS JELENTÉSE

(Második akkreditációs értékelés)

**PÉCSI TUDOMÁNYEGYETEM
BÖLCÉSZETTUDOMÁNYI KAR**

2007/10/XI/4. sz. MAB határozat

2007. december 7.

PÉCSI TUDOMÁNYEGYETEM BÖLCSESZETTUDOMÁNYI KAR: A (akkreditált)

I. AZ AKKREDITÁCIÓS MINŐSÍTÉS INDOKLÁSA

A PTE BTK akkreditálható: teljesíti a feladatai ellátásához szükséges személyi és tárgyi feltételeket, megvannak működtetésének pénzügyi eszközei. Az intézményi dokumentumok rendelkezésre állnak. Az oktatók mintegy nyolcvan százalékát közalkalmazotti jogviszony keretében foglalkoztatja. A szükséges számban indít szakokat. Hat doktori iskolája van. Az oktatók-hallgatók aránya megfelelő, a minősített oktatók száma magas.

II. MINŐSÉGÉRTÉKELÉS , ÖSSZEZÉS A TUDOMÁNYÁGAK ÉS A KÉPZÉSI ÁGAK MŰKÖDÉSÉNEK TAPASZTALATAI ALAPJÁN

A BTK és a TTK közös Kari Könyvtára jól végzi feladatát, a szakokon folyó oktatási és kutatási munkához megfelelő könyv- és folyóiratanyagot, olvasótermi, kölcsönzési, valamint tájékoztatói szolgálatot és könyvtárközi kölcsönzést biztosít. A könyvtár döntően bölcsészettudományi gyűjtőkörrel rendelkezik, állománya az akkreditáció időpontjában 305.000 dokumentum. Külön került elhelyezésre az Angol-Német és az Osztrák Könyvtár. Az állomány egy része, hosszúlejáratú kölcsönzés keretében, a tanszékeken található. Az új beszerzések feldolgozása a Központi Könyvtárban, a retrospektív feldolgozás a Kari Könyvtárban történik. Jelenleg a teljes könyv- és folyóiratanyag mintegy kétharmada elektronikusan feldolgozott. A 18 könyvtári álláshelyből 16,5-öt könyvtárosok töltenek be, közülük 12-en felső- vagy középfokú könyvtárosi végzettséggel rendelkeznek. A 8500 beiratkozott olvasó 98%-a PTE-oktató ill. hallgató. A teljes beszerzésből (4,3 Mi) a BTK 2/3, a TTK 1/3 részt fedez, a beszerzés az olvasói, oktatói kérések figyelembevételével történik. Az infrastrukturális ellátottság (számítógép, másoló, ellenőrző kapu) megfelelő, a beszerzéssel kapcsolatban a könyvtár részéről komolyabb pénzügyi gondok nem merültek fel. A kar oktatói és hallgatói alapvetően elégedettek a kari könyvtár működésével, szolgáltatásait megfelelőnek tartják.

Az Idegennyelvi Lektorátus kari intézmény, alapvető feladatát, a BTK-hallgatók nyelvi képzésének biztosítását, megfelelően képes ellátni. Számukra 2 féléven át heti 2x2 órát ingyenesen biztosít. Emellett jelentős a fizetős áthallgatók (TTK, Művészeti Kar, Orvosi Kar) száma is. A BA-rendszer bevezetésével az általános és speciális képzésről tevékenységének hangsúlya a szaknyelvi képzés irányába tolódott. Félévenként átlagosan mintegy ezer beiratkozott hallgató látogat lektorátusi órákat. A tizenhárom állandó státuszon alkalmazott oktató heti terhelése 18 óra volt, ez már a közeljövőben 20-ra emelkedhet. A Lektorátus egészében jól szervezeten, rendezett körülmények között végzi munkáját, rendelkezik állami nyelvvizsga-jogosítvánnyal (ITK-ORIGO). Az oktatói infrastruktúra megfelelő, problémát itt is inkább az oktatással kapcsolatos teremgondok jelentenek. Érzékelhető, hogy a Lektorátus igyekszik rugalmasan alkalmazkodni az új feltételekhez (szaknyelvi képzés, intenzív tanfolyamok stb.), igen jelentős a felkínált nyelvek száma (10) és változatossága. Van olyan lektorátusi oktató, aki már rendelkezik tudományos fokozattal (PhD), egyesek a közeljövőben készülnek doktori fokozat megszerzésére.

Megjegyzés: Jelenleg ugyan nincs működési zavar a könyvtári rendszerben, a későbbiekben mégis több figyelmet kellene fordítani a teljes könyvtári rendszer átláthatóbbá tételére (kari könyvtár, tanszéki kihelyezett állományok, ajándékozásból származó önálló tanszéki könyvanyagok státuszának viszonya), egyes folyamatok (pl. beszerzés, könyvtárközi kölcsönzés, hosszúlejáratú tanszéki-oktatói kölcsönzések stb.) elvi alapjainak pontosabb meghatározására, vagyis a rendszer személyektől (az idővel szükségképpen változó könyvtári és kari vezetéstől) független folyamatos működőképességének kialakítására, ill. megőrzésére. Célszerű lenne, ha a Kar és a tanszékek számára egyaránt kívánatos struktúra létrehozásában és koordinálásában a Könyvtári Bizottság aktív előkészítő és irányító szerepet vállalna.

A Lektorátus munkája, változó profilja kevésbé ismert a karon, a szaktanszékek alkalmasint jobban élhetnének a Lektorátus által kínált új lehetőségekkel.

A karon belül a tanszékek közötti együttműködés szervezeten nem eléggé kidolgozott. Többen elmondták, hogy a sikeres együttműködés csupán a jó személyes kapcsolatokon múlik, az átoktatásban a szükségesnél kisebb mértékben érdekeltek a tanszékek. Jelenleg – mint említették volt – un. bartel cserekapcsolatok létesülnek, az együttműködésnek nincsenek elegendő intézményes garanciái és ösztönzői.

Az együttműködés még nehezebb az egyetem különböző karai között. Létesültek ugyan elsősorban a szakindításokkal kapcsolatosan együttműködési megállapodások, de a megvalósulás nehézkes, hiányoznak az ösztönzők, a megfelelő kari, tanszéki, személyi érdekeltségek kimunkálása. Ezek a problémák főleg az átoktatások kapcsán merülnek fel. A karok közötti együttműködés a különböző karokon belül (ETK, Illyés Gyula Főiskolai Kar, Bölcsészettudományi Kar) működő azonos képzések miatt is fontos lenne, ugyanis az akkreditációs beadványhoz képest a tényleges működésben diszcrepanciák vannak. Mind a szakfelelősök, mind a tantárgyfelelősök a gyakorlatban nem úgy működnek, mint ami az engedélyezett szakindítási beadványban szerepel. Például a szociális munka BA szakoknál mindhárom esetben szakfelelősként Kelemen Gábor szerepel, de gyakorlatilag ez nem működik, a tényleges szakfelelősi feladatokat véleményünk szerint Szombathelyen és Szekszárdon is mások látják el. Ez strukturális problémának tűnik, amely rendezésre szorul.

III. MINŐSÉGBIZTOSÍTÁSI RENDSZER ÉRTÉKELÉSE

A felsőoktatás - és ezen belül a kar - dinamikusan változó feltétel-rendszerében a hosszú távú stratégia megfogalmazása nehéz. E körülmények között is a PTE BTK rendelkezik stratégiai elképzelésekkel. A kar vezetése megfogalmazta, és folyamatosan frissíti stratégiai céljait.

A BTK a maga minőségmenedzsment rendszerét az ISO 9001:2000 szabvány előírásainak megfelelően kialakította, és a CERTOP 2005-ben tanúsította. A minőségmenedzsment rendszert vezetési eszközként használja a kar vezetése, amely legfontosabb eredményeként a szabályozott folyamatok létrehozását és működtetését tartja. A vezetés szintjén működő rendszer elemek a kar tanszékei és oktatói munkájában még nem váltak napi gyakorlattá.

A minőségmenedzsment rendszerrel kapcsolatos feladatok előkészítése és a végrehajtás támogatására a Kari Tanács Minőségbiztosítási Bizottságát működtet.

A MAB útmutatójának megfelelően, a jelenlegi akkreditációs folyamat részeként elkészített önértékelés reális képet mutat a kar működési területeiről. Pozitív példaként kiemelhető, hogy az önértékelés során részletesen elemezték az Egyetem Marketing Osztálya által végzett munkatársi elégedettségmérés kari adatait. Meghatározták a karra vonatkozó teendőket.

A tantárgyi követelményeket a félév elején az ETR és a COOSPACE informatikai rendszerben teszik közzé. Egyes szakokon visszatérő gond, hogy a tárgyak ismertetőkben megjelölt irodalmához a hallgatók nem vagy csak igen nehezen férnek hozzá. Biztosítani szükséges, hogy a megjelölt irodalmak a hallgatók számára hozzáférhetőek legyenek.

A minőségmenedzsment rendszer működésében nem jellemző, hogy a folyamatok működésének mérőszámai alapján a rendszer természetes elemeként működjön a folyamatok fejlesztése is. Ezen követelményt az ISO 9001:2000 szabvány megfogalmazza, de a kar céljainak hatékony megvalósítását is ez támogatja. A rendszer statikus működése a munkatársaknak csak a szükségtelen bürokrácia erősítésének érzetét sugallja, míg a fejlesztési eredmények végül a jobb, egyszerűbb működést eredményeznék. Ha jól működne az ISO 9001 szabvány szerint kialakított minőségmenedzsment-rendszer, nem lenne visszatérő gond, hogy az oktatók nem használják megfelelően az ETR rendszert (vagy nem viszik be időben a szükséges információkat, adatokat).

Az oktatás hallgatói véleményezése elvileg megtörténik, de nem működik rendszeresen. A lebonyolítás a HÖK feladata, de a szervezet vezetői csak a kar oktatóinak csekély számát lefedő véleményező kérdőívet tudtak bemutatni. Ezen kérdőívek információinak a hasznosítása sem történik meg. A minőségmenedzsment-rendszer ezen elemét feltétlenül szükséges lesz fejleszteni. Az OHV működtetésének követelményét a Felsőoktatási Törvény is megfogalmazza. A működtetés a kari vezetés felelőssége, a lebonyolításban a HÖK-é lehet a főszerep.

A sok és alapos munkával elkészített önértékelési jelentés jó alapot szolgáltat a kar és szervezeti egységei számára a fejlesztési célok meghatározásához. Célszerű lenne ezt az önértékelési jelentést tanszéki fórumokon megvitatni, ezzel is biztosítva a munkatársak részére a célok megfogalmazásában való részvételt és ezekkel való azonosulást.

A Hallgatói Önkormányzat érdekvédelmi és szolgáltató tevékenysége a BTK életének szerves részét képezi. A kari honlapok (néhány tanszéki hangos vagy színes is), valamint a kari SZMSZ kellő nyilvánosságot biztosítanak.

IV. TUDOMÁNYÁGANKÉNTI ÉS KÉPZÉSI ÁGANKÉNTI ÖSSZEGZŐ ÉRTÉKELÉS

Tudományág: Irodalomtudományok/Nyelvtudományok

Képzési ág: Magyar, Modern filológia, Ókori és keleti filológia

A szak megnevezése: *magyar nyelv és irodalom*

Képzési szint: egyetemi

Képzési forma: nappali képzés, részképzés

Jogutód szakja: *magyar alapképzési szak (BA)*

Képzési forma: *nappali képzés, részképzés*

Szakirányok: drámapedagógia, finnugor, irodalomtudomány, művelődéstudomány, nyelvmentor, nyelvtechnológia, színháztudomány, ügyvitel

A szak megnevezése : *alkalmazott nyelvészet*

Képzési szint: egyetemi

Képzési forma: nappali képzés

Jogutód szakja: *magyar alapképzési szak (BA)*

A szak megnevezése: *magyar mint idegen nyelv*

Képzési szint: egyetemi

Képzési forma: nappali képzés

Jogutód szakja: -

A szak megnevezése : *angol nyelv és irodalom*

Képzési szint: egyetemi

Képzési forma: nappali képzés, részképzés

Jogutód szakja: *anglisztika alapszak (BA)*

Képzési forma: nappali, részképzés

A szak megnevezése: *horvát nyelv és irodalom*

Képzési szint: egyetemi

Képzési forma: *nappali képzés*

Jogutód szakja: *szlavisztika alapképzési szak (BA)*

Képzési forma: nappali képzés

Szakirányok: *horvát, horvát nemzetiség, orosz*

A szak megnevezése: *horvát nemzetiségi nyelv és irodalom*

Képzési szint: egyetemi

Képzési forma: nappali képzés

Jogutód szakja: *szlavisztika alapképzési szak (BA)*

A szak megnevezése: *orosz nyelv és irodalom*

Képzési szint: egyetemi

Képzési forma: nappali képzés

Jogutód szakja: *szlavisztika alapképzési szak (BA)*

A szak megnevezése: *olasz nyelv és irodalom*

Képzési szint: egyetemi

Képzési forma: nappali képzés, részképzés

Jogutód szakja: *romanisztika alapképzési szak (BA)*

Képzési forma: nappali képzés, részképzés

Szakirányok: *francia, olasz, spanyol (a spanyol szakirányt a MAB nem támogatta)*

A szak megnevezése: *spanyol nyelv és irodalom*

Képzési szint: főiskolai

Képzési forma: nappali képzés

Jogutód szakja: *romanisztika alapképzési szak(BA)*

A szak megnevezése: *francia nyelv és irodalom*

Képzési szint: egyetemi

Képzési forma: nappali képzés

Jogutód szakja: *romanisztika alapképzési szak (BA)*

A szak megnevezése: *német nyelv és irodalom*

Képzési szint: egyetemi

Képzési forma: nappali képzés, részképzés

Jogutód szakja: *germanisztika alapképzési szak (BA)*

Képzési forma: nappali képzés, részképzés

Szakirányok: német, német nemzetiségi

A szak megnevezése: *nemzetiségi német nyelv és irodalom*

Képzési szint: egyetemi

Képzési forma: nappali képzés, részképzés

Jogutód szakja: *germanisztika alapképzési szak (BA)*

A szak megnevezése: *latin nyelv és irodalom*

Képzési szint: egyetemi

Képzési forma: nappali képzés

Jogutód szakja: *ókori nyelvek és kultúrák alapképzési szak (BA)*

Képzési forma: nappali képzés

Szakirány: *klasszika filológia*

A szak megnevezése: *romológia*

Képzési szint: egyetemi

Képzési forma: nappali képzés, részképzés

Jogutód szakja: *romológia alapképzési szak(BA)*

Képzési forma: nappali képzés, részképzés

Szakirányú továbbképzési szakok:

A szak megnevezése: *kiadói szerkesztő*

Képzési forma: nappali képzés, részképzés

A szak megnevezése: *társadalomtudományi és gazdasági szakfordító (francia, olasz, orosz, spanyol nyelven)*

Képzési forma: részképzés

Összegző vélemény a képzési programokról:

Az irodalomtudomány kutatásának és oktatásának középpontját a magyar irodalmi tanszékek (Klasszikus Irodalomtörténeti és Összehasonlító Irodalomtudományi Tanszék, Modern Irodalomtörténeti és Irodalomelméleti Tanszék) képezik. Az irodalomtudományban a „pécsi iskola” kijelölte a maga speciális kutatási területeit (Jagello-kori humanizmus, romantikakutatás, narratológia, dráma- és színháztudomány, irodalom és pszichoanalízis), amelyek integrálva vannak országos kutatási programokba (a klasszikus irodalmi tanszék keretében működő Katona József Kritikai kiadás műhelyét például az MTA Textológiai Bizottsága akkreditálta), e programokban a tanszék munkatársai esetenként vezető szerepet játszanak. Pályázati és publikációs tevékenységük, konferencia-részvételük jelentős, számos saját kiadványuk van. Az irodalomtudományi képzés saját doktori programot működtet.

A magyar nyelvi képzést a Nyelvtudományi Tanszék biztosítja, amely jelentős kutatási feladatokat is végrehajt. A tanszék három, egymástól elkülönülő szeminárium keretében végzi munkáját, ezeknek speciális oktatási és kutatási profiljuk van (Általános Nyelvészeti és Anyanyelvi Nevelési Szeminárium, Hungarológiai és Alkalmazott Nyelvészeti Szeminárium, Finnugor és Magyar Nyelvtörténeti Szeminárium). A Nyelvtudományi Tanszék a szemináriumok profiljában tükröződő saját kutatási területekre specializálódott; a kutatási eredményeket nagyszámú publikáció, saját kiadvány dokumentálja, köztük nemzetközileg támogatottak is vannak. A személyi állomány 13 főből áll, közülük egy akadémiai doktori címmel, három kandidátusi, hét pedig PhD-fokozattal rendelkezik (két oktató benyújtotta PhD-értekezését). A Nyelvtudományi Tanszék aktív résztvevője a PTE Nyelvtudományi Doktori Iskolájának.

Az oktatók túlnyomó többsége teljes munkaidőben van foglalkoztatva. Mivel a BA/MA képzés bevezetése az óraterhelés növekedésével jár, ezért mindhárom tanszéken elkerülhetetlen a személyi kondíciók fenntartása (a nyugdíjba vonuló oktató státusának tanársegéd oktatóval való betöltése). Nem látjuk teljesen megoldottnak a világirodalmi képzésben jelenleg résztvevők utánpótlását. A magyar nyelv és irodalom szaknak mind jelenlegi, mind leendő felelőse MTA doktora címmel rendelkezik.

Az oktatás színvonala magas, ezt mind a hallgatói visszajelzések, mind az óralátogatások igazolták; utóbbiak a fiatal oktatók munkájára összpontosultak, s tapasztalataink kedvezőek voltak.

Az évfolyamonkénti hallgatók száma 120–150 között mozog; a tavaly indult a BA-képzésen a létszám, a központi csökkentés miatt, 100 fő. Ami a bolognai rendszer bevezetését illeti, a nyelv- ill. irodalomtudományi tanszékek együttműködését szorosabbra fogja vonni, hogy a bevezető előadások valamennyi filológiai szak hallgatója számára közösek legyenek. Az átmenet lényeges eleme, hogy a jelenleg is fontos szerepet játszó specializációk szakirányokként futnak tovább. Az áttérés elsősorban azért jelent gondot, mert a nagyszámú szakirányra a képzés sokoldalúságának biztosítása, a diplomák hasznosíthatósága érdekében szükség van, ez azonban elaprózza az egyes szakirányokra való jelentkezéseket, ami megindításukat akadályozhatja, a szakirány indításához szükséges minimális 10 fős limit miatt. Az oktatói szakmai előrelépés lehetőségének (anyagi háttérű) korlátozottsága komoly problémát jelenthet, mert alkalmasint nem fog elég minősített oktató mint tantárgyfelelős rendelkezésre állni.

A tanszékek intenzív diákköri munkát folytatnak, ami viszont nemcsak a dolgozatok elkészítését, hanem műhelymunkát is jelent; a hallgatókkal való megbeszélésen kiemelték a régi magyar irodalmi diákkör konstruktív légkörét.

A szak oktatásának infrastrukturális feltételei megfelelőek. Az oktatói szobák és a tantermek zsúfoltsága még nem akadályozza a hatékony munkavégzést, jó a számítógépes ellátottság, s jelenleg folyik a wireless hálózat kifejlesztése. Az ETR bevezetése zökkenőmentesen történt. A könyvtári ellátottság szempontjából speciális helyzet, hogy nincs külön irodalomtudományi könyvtár, mert a BTK–TTK könyvtár erős irodalmi-irodalomtudományi anyaggal rendelkezik. A Nyelvtudományi Tanszéknek saját, mintegy 15 ezer kötetes, elektronikusan teljesen feldolgozott könyvtára van. A könyvtárhasználattal kapcsolatban az a hallgatói fölvetés hangzott el, hogy a kiadott (szak)irodalom hozzáférhetősége gyakran korlátozott; oktatói részről elhangzott, hogy a helyzetet rontotta a

könyvtáraknak küldendő köteles példányok számának csökkentése. Az oktatók a könyvtárközi kölcsönzés megdrágulására tettek panaszt, ami tudományos munkájukat gátolja.

A hallgatói megbeszélésen a szakkal kapcsolatban több olyan kérdés felvetődött (a tanári feladatok és a szakmai követelmények összhangja, a túlzott szigorlati követelmények, az órarendi ütközések, a tantárgyfelvétel technikai problémái), amelyekre részben az oktatóktól kielégítő válasz érkezett, részben olyan problémák, amelyek az ötéves képzés kifizetésével megszűnnek; a BA képzéssel kapcsolatos problémaként a minorra való felvétel feltételrendszerének megoldatlansága vetődött fel.

Mindent egybevéve a háromszintes (BA/MA/PhD) képzésre való áttérésnek mind személyi, mind infrastrukturális feltételei adva vannak.

A magyar szakhoz szorosan kapcsolódik két kis szak, az alkalmazott nyelvészet és a magyar mint idegen nyelv (hungarológia); ezek bázisát a Nyelvtudományi Tanszék Hungarológiai és Alkalmazott Nyelvészeti Szemináriuma képezi. E kifizető, 8 féléves szakoknak jelenleg öt-öt nappali tagozatos hallgatójuk van, jelentősebb számban (évfolyamonként 10–12 fő) képeznek azonban levelező tagozatos hallgatókat. A nappali tagozatos hallgatók rendszerint a magyar szak vonatkozó specializációján kezdik tanulmányaikat, de az alkalmazott nyelvészet szakot idegen nyelv szakosok is felvehetik; a levelezős hallgatók magyar szakos (hungarológia), illetve magyar vagy idegen nyelv szakos (alkalmazott nyelvészet) diploma után választják e szakokat. A magyar mint idegen nyelv levelező változata iránt nemcsak a helyi, de a külföldi érdeklődés is számottevő; ebben – amellet, hogy a magyar idegen nyelvként való oktatásához szakirányú végzettséget biztosít, s erre egyre nagyobb az igény – az a körülmény is szerepet játszik, hogy ez a képzésforma egyedülálló az országban.

A BA/MA-rendszerre való átállás ezeken a szakokon is megkezdődött. Indításuk jelenleg a BA-ban specializációként, az MA-ban szakirányként lehetséges, előrehaladott országos egyeztetések folynak azonban mind az alkalmazott nyelvészeti, mind a hungarológiai önálló MA létesítésére és indítására – erre különösen a levelezős képzés miatt volna szükség (főiskolai végzettségük számára az illető területek MA-szakirányokként nem hozzáférhetők). A PTE BTK Nyelvészeti Tanszékének kompetenciája mind a jelenlegi, mind a BA/MA rendszerű alkalmazott nyelvészeti ill. hungarológiai képzés tekintetében megfelelő (az infrastruktúrási feltételek megegyeznek a magyar szakéival); az önálló MA-k indításának fő akadálya az MA szint (szakirányok miatti) kapacitásigényének rendkívüli felduzzadása, ez azonban nem helyi probléma, megoldásának pedig egyelőre a körvonalai sem látszanak.

Az angol nyelv és irodalom szakkal kapcsolatos oktatási feladatokat az Angol tanszékcsoport, azaz az Angol Nyelvészeti, az Angol Alkalmazott Nyelvészeti és az Angol Nyelvű Irodalmak és Kultúrák tanszéke közösen látja el. A szak felelőse Nikolov Marianne tanszékvezető egyetemi tanár (DSc), a jogutód szak felelőse Kurdi Mária tanszékvezető egyetemi tanár (CSc). Az oktatók száma a három tanszéken 24, három egyetemi tanár, hét docens, négy adjunktus, hat tanársegéd, három nyelvtanár és egy tudományos munkatárs. A minősítettek száma igen magas, összesen 15 (egy DSc, két habil. CSc, két CSc, valamint tíz PhD). A tanszékcsoport valamennyi oktatója főállású és teljes munkaidős. További nyolc oktató óraadó a tanszékeken. A szakfelelősi, szakirányfelelősi és szakmai törzsanyagfelelősi funkciókat minden esetben minősített oktatók látják el. A szak hallgatóinak létszáma: 667 fő. Az anglisztika alapképzési szakon belül amerikanisztikai szakirány működik, felelőse Kurdi Mária egyetemi tanár (CSc).

A szak minden szempontból eleget tesz a MAB elvárásainak. A modern filológiákon belül, mennyiségét és minőségét tekintve, az Angol tanszékcsoportban folyik a legkomolyabb publikációs tevékenység. Élénk és eredményes a pályázati munka (OTKA), széleskörűek és jól működnek az angol és amerikai egyetemekkel fennálló nemzetközi kapcsolatok. A tanszékcsoportban a vizsgálat időszakában több ösztöndíjas külföldi kutató dolgozott, ahogyan fordítva is számos tanszéki oktató volt vendégtanár az Egyesült Államokban. A nyelvészeti tanszék csaknem egésze részt vesz az MTA által támogatott országos kutatócsoport (Pécs-Szeged-Debrecen) munkájában. A tanszékek jelentős számú nemzetközi konferenciát szerveztek Pécsen, hasonlóképpen folyamatos a tanszék oktatóinak részvétele más hazai és külföldi konferenciákon. A vezető oktatók aktívan bekapcsolódtak a hazai tudomány- és oktatásszervező, valamint tudományos minősítő munkába (PhD-védések, habilitációk, opponenciák, bizottsági tagságok, MTA-bizottságok stb.). A tanszékcsoport irodalmi és nyelvészeti kutatásai országosan és nemzetközileg is ismertek. Több tanszéki oktató tagja nemzetközileg mérvadó tudományos folyóiratok tanácsadó testületének. A minőség folyamatosságát biztosítandó az oktatók munkáját évente külön bizottság értékeli. Ezzel függ össze az „Év szellemi alkotása” elismerés a kiemelkedő tudományos teljesítmények díjazására. Az angol tanszékeken, részben a kar más tanszékeivel kooperálva három nagyobb szellemi-kutatási centrum működik: az Ausztrál Központ, az Amerikanisztika Központ és az Irlandisztikai Központ.

Erősíteni lehetne a diákköri munkát, a kari TDK-n mindössze két fő vett részt és ért el helyezést, az OTDK-n három, egyikük I. helyet szerzett, a másik különdíjat kapott. A szak infrastrukturális ellátottsága (könyv- és folyóiratállomány, oktatási termek, nyelvi labor, informatika stb.) az oktatás szempontjából megfelelő.

A Kroatisztikai-Szlavisztikai Tanszék által működtetett horvát nyelv és irodalom szak minden lényeges szempontból megfelel a MAB követelményeinek. A szak felelőse Barics Ernő tanszékvezető docens (CSc), a jogutód szakot Lendvai Endre egyetemi tanár (habil. CSc) felügyeli. A tanszék hat oktatója közül három docens, egy adjunktus, egy lektor és egy óraadó. A minősítettek száma három: 1 CSc, 2 PhD. Öten főállásban, teljes munkaidőben dolgoznak. A szakfelelősi, szakirányfelelősi és a szakmai törzstárgyfelelősi funkciókat minősített oktatók látják el.

A korábbi nemzetiségi horvát nyelv és irodalom szakon a képzés véglegesen megszűnt.

A Kroatisztikai-Szlavisztikai Tanszék a magyarországi kroatisztikai kutatások egyik legrangosabb műhelye. Minősített oktatói más tanszékeken is tanítanak és közreműködnek a különböző hazai, ill. horvátországi doktori programokban. A tanszék munkatársai közül többen az eszéki és a zágrábi egyetem vendégoktatóiként is dolgoztak. Különösen jók a nemzetközi kapcsolatok a zágrábi és a fiumei egyetem horvát, ill. horvát történeti tanszékeivel, az eszéki egyetemmel, valamint a Horvát Tudományos Akadémia Nyelvtudományi Intézetével. A tanszék két évenként nemzetközi Kroatisztikai Konferenciát rendez Pécsen. A kutatások főbb területei: horvát-magyar irodalmi kapcsolatok, a magyarországi horvátok irodalma, irodalomtörténeti és műfordítási kérdések, dialektológia, a horvát standard nyelv, a magyar-horvát történeti kapcsolatok, valamint a magyarság- és horvátságkép alakulása a két országban. A vizsgált időszakban, 2001-2006 között, a kutatók összesen mintegy 150 hosszabb-rövidebb cikket publikáltak a felsorolt témakörökből.

A tanszék infrastruktúrája megfelelő: 2 saját tanterem, egy könyvtár (kb. 4000 kötet) és 5 tanári szoba áll rendelkezésre. A könyvtárfejlesztés mindenek előtt pályázatok és ajándékozások útján történik. Valamennyi oktatónak van számítógépe és internet használati lehetősége. Horvát szakra évente átlag 12 jó nyelvtudású hallgató kerül be. A pécsi háttér (horvát óvoda, általános és középiskola, horvát nyelvű médiumok, Horvát Tudományos Intézet stb.), valamint a horvát képzés több mint ötven éves főiskolai múltja igen kedvező a szak számára és hosszú távon biztosítja az utánpótlást. A tanszék és a diákok kapcsolata jó, a viszonylag alacsony hallgatói létszám intenzív tanár-diák kapcsolatot tesz lehetővé (kiemelkedő szakdolgozatok megjelentetése tanszéki kiadványokban, külföldi konferenciákon aktív részvételi lehetőség, nyelvi továbbképzés biztosítása hallgatók számára.)

Az orosz nyelv és irodalom szak működése megfelel a MAB által támasztott követelményeknek. Szakfelelős Szigethi András docens (CSc, főállás, teljes idejű munkaviszony), a jogutód szakot Lendvai Endre egyetemi tanár (DSc), főállásban, teljes idejű munkaviszony) felügyeli. A szakon a Kroatisztikai-Szlavisztikai Tanszék orosz szemináriumának tanárai oktatnak. A szeminárium vezetője Wolosz Robert adjunktus (PhD). Az öt teljes állású oktatóból egy egyetemi tanár, három docens és egy lektor, valamennyien minősítettek (1 DSc, 3 CSc, 1 PhD). A szak- ill. szakirány, valamint a szakmai törzstárgyfelelősi funkciókat minősített oktatók látják el. A publikációs teljesítmény, ha érzékelhetőek is egyéni különbségek, egészében meggyőzően hat, és jelzi, hogy az orosz szemináriumban folyamatos a tudományos kutatómunka (2001-2006 között összesen több mint 100 munka - közöttük önálló és szerkesztett könyvek, cikkek – jelent meg, ill. hangzott el mint konferencia-előadás) A szeminárium oktatói aktívan közreműködnek a kari doktori iskolákban (felvételik, kurzusok tartása, témavezetés, vizsgáztatás). Kiemelendő a magas színvonalú fordítói tevékenység, amely kapcsolódik az ELTE fordítói programjához is. Távlati célként megfogalmazódott egy erre alapuló, az EU „interkulturális multiplikátor” igényeit is kielégítő fordítástudományi kari kutatóközpont, ill. tanszék létrehozása.

A szakirányra jelentkező hallgatók vonatkozásában a legnagyobb problémát a nyelvtudás (részleges vagy teljes) hiánya jelenti. Ennek alapvető oka az orosz nyelv középiskolai oktatásának megszűnése. Az emelt szintű orosz érettségi megkövetelése jelen helyzetben könnyen a szakirány teljes elnéptelenedéséhez vezethetne, így a nyelv ismerete nem szükséges a felvételhez. A szeminárium komoly erőfeszítéseket tesz a gyors nyelvi felzárkóztatásra. Az intenzív nyelvtanítás különböző formái mellett igyekeznek a hallgatók számára minél több ösztöndíj- lehetőséget biztosítani orosz vagy más szláv országok egyetemén. A tehetséggondozás, a hallgatókkal való foglalkozás, hasonlóan a horvát szakhoz, itt is különösen fontos szempont. A diákköri munka nehézségeit elsősorban az jelenti, hogy az orosz szakos hallgatókat kezdő szinten kell felzárkóztatni más nyelvszakosokhoz. A szeminárium igyekszik jó infrastrukturális háttérrel teremteni az egyéni tanuláshoz (hanganyag, könyvek). Emellett az oktatók bevonják a hallgatókat a szeminárium munkájába (könyvtárrendezés, konferencia-szervezés, előadás-lehetőség, fordítói versenyek, fordításkritika, kiemelkedő szakdolgozatok megjelentetése tanszéki/szemináriumi tudományos füzetekben, forráskutatásba történő bevonás stb.). Az infrastrukturális ellátottság, főleg pályázati pénzek bevonásával, jelentősen javult a vizsgált időszakban (informatika stb.)

Megjegyzés: A BA-rendszer következő MAB-felülvizsgálatáig a szakirány dolgozzon ki olyan módszert, amelynek segítségével enyhíthető, ill. megszüntethető az orosz nyelvtudás hiányának jelenlegi súlyos problémája (pl. nulladik évfolyam indítása stb.). A mostani helyzet, bármennyire is független a szakiránytól, hosszú távon nem tartható fenn. A kar szempontjából megfontolandó az orosz szeminárium kari fordítástudományi központ létrehozására irányuló törekvésének támogatása más érdekelt nyelvi tanszékek, ill. az Idegennyelvi Lektorátus bevonásával.

Az olasz nyelv és irodalom szak minden tekintetben teljesíti a MAB által támasztott alapkövetelményeket. A jogutód romanisztikai alapképzési szak olasz szakirányának felelőse Luigi Tassoni egyetemi tanár (habil. DSc.) A tanszéken hét oktató dolgozik főállásban, egy egyetemi tanár, egy docens, egy adjunktus, három egyetemi tanársegéd és egy anyanyelvi lektor (1 DSc., 3 PhD). A tantárgyfelelősök valamennyien minősítettek. A 2006/07-es tanévben a négy évfolyam hallgatóinak összlétszáma: 111. Míg a kutatásban továbbra is (ld. korábbi MAB-jelentés) inkább csak egy-egy teljesítmény figyelemreméltó, most már az is látható, hogy a szakirány a magyar italianisztikán belül igyekszik magát az olasz irodalom- és kultúrakutatás szemiotikai-filozófiai szemléletű hagyományára építő elméleti-módszertani megközelítés egy lehetséges változataként profilizálni. A tanszék egyes oktatói bekapcsolódtak egy nemzetközi elektronikus tanulási projekt megvalósításába. A szakirányon emellett mind hangsúlyosabbá válik a fordítás-oktatás is. A tanszék több nemzetközi kapcsolattal rendelkezik, a vezető oktatók egy része számos hazai és külföldi konferencián szerepel, és olasz vendégoktatók is jelentős számban érkeznek a tanszékre. A tanszéki könyvtár primér irodalom-állománya, ill. a műszaki infrastruktúra pillanatnyilag megfelelően kielégíti az oktatás alapigényeit. Az Erasmus program keretében a tanszék valamennyi hallgató számára képes biztosítani a rövidebb-hosszabb tanulás lehetőségét különböző olasz egyetemeken.

A publikációk száma és jelentősége (jellege, a publikálás helye, fóruma stb.) igen különböző, csupán a tanszékvezető munkássága emelhető ki egyértelműen.

Megjegyzés: Erősítendő a pályázatokon történő részvétel. Az oktatók többségének fontos lenne, hogy ne csak Magyarországon, hanem ismertebb külföldi folyóiratokban ill. kiadóknál is publikáljon. A tanszéknek nagyobb hangsúlyt kellene helyeznie a diákköri munkára.

A MAB a 2005/8/III/2/144. sz. határozatában támogatta ugyan a romanisztikai alapszak indítását a PTE Bölcsészettudományi Karán, de nem javasolta ennek keretében a spanyol szakirány engedélyezését. A vizsgált időszakban a szakemberek számát és a szakmai minőséget nem találta elegendőnek a nyelvészeti tárgyak oktatásához, amennyiben az öt oktató közül csak egy oktatónak volt nyelvészeti publikációja. A nyelvészeti törzstárgyak felelőse nem nyelvész volt, emellett a spanyol kultúra és civilizáció oktatói közül ketten nem voltak spanyol szakosak. Végül a tudományos háttérrel kapcsolatban a jelentés megállapította, hogy „a spanyolban gyakorlatilag nem folynak kutatások”.

A főiskolai szintű spanyol nyelv és irodalom szak (felelőse: Antonio Domingo Lilon, docens, PhD) gyakorlatilag kifutott, a rendszerben mindössze néhány, még nem végzett (pusztán államvizsgával adós) hallgató van. A spanyol BA-szakirány a 2006/07-es adatok kapcsán 39 fős hallgatói összlétszámot ad meg - a négy évfolyamon többé-kevésbé egyenletes megoszlásban. Az oktatást az „Olasz Tanszék Spanyol szeminárium” végzi. Tanszékvezető Luigi Tassoni egyetemi tanár (DSc), a szak felelőse Kiss Tamás Zoltán, a szak jogutódja a (MAB nem támogató véleménye ellenére) 2006-ban beindított romanisztika alapképzési szak spanyol szakiránya.

A szemináriumnak két főállású és teljes munkaidős minősített (PhD) oktatója van: Kiss Tamás Zoltán és Antonio Domingo Lilon. Közülük csak Kiss Tamás Zoltán végzett spanyol szakot, A.D.Lilon jogot, diplomáciát, valamint történettudományt tanult. Kiss Tamás Zoltán spanyol irodalomból, A.D.Lilon történettudományból szerzett PhD fokozatot. A nyelvtudományi törzstantárgyfelelős spanyol nyelvtanár, ugyancsak főállású oktató, aki 2007-ben nyelvföldrajzból benyújtott PhD-disszertációját a látogatás idején még nem védte meg. A szeminárium két megbízott előadója nem spanyol szakos, történettudományból, ill. neveléstudományból habilitáltak, tárgyaikat ugyanakkor spanyol nyelven oktatják. Emellett a szemináriumhoz tartozik még egy anyanyelvi lektor. Bizonyos rendszerességgel spanyol anyanyelvű vendégtanárokat is meghív a szeminárium, akik részben szakmai hiánypótló szerepet is betöltenek. A tanszék publikációs tevékenységének egésze elfogadható, de nem arányosan oszlik meg a munkatársak között. Kiemelkedő A.D.Lilon teljesítménye, a többi állandó munkatárs esetében feltűnik, hogy - két cikktől eltekintve - külföldön még nem publikáltak. Ugyancsak feltűnően nagy az eltérés a konferencia-látogatás vonatkozásában is: A.D.Lilon 2001 és 2006 között egymaga 32 külföldi és hazai konferencián vett részt, már-már felvetve azt a kérdést, hogy összeegyeztethető-e ez a meglehetősen sűrű program az oktatási feladatok zökkenőmentes ellátásával.

A szeminárium - az olasz tanszék mint befogadó intézmény segítségével - rendelkezik az oktatáshoz szükséges infrastruktúrával.

Összefoglalóan megállapítható, hogy a korábbi, a szakirány működését nem támogató MAB-véleményben foglalt megállapítások jelenleg is érvényesek. A nyelvföldrajzból védendő PhD-értekezés sem változtat döntően azon az

alaphelyzetben, hogy a nyelvtudománynak továbbra sincs minősített oktatója és nem születnek nyelvtudományi publikációk. Nincs változás a spanyol civilizáció és kultúra oktatásában sem. Mindkét helyen szükség lenne egy-egy PhD-fokozatú főállású és teljes munkaidőjű oktatóra, akik a kérdéses törzstantárgyak felelősei lennének.

Megjegyzés: A MAB legközelebb esedékes BA-felülvizsgálata kapcsán fogalmazza meg végleges állásfoglalását a szakirány ügyében. Amennyiben a karnak és a tanszéknek ez idő alatt a javasolt módon (2 minősített főállású oktató alkalmazása) nem sikerül megoldania a fennálló problémát, úgy javasoljuk, hogy a MAB ne engedélyezze a spanyol szakirány (BA) további működését. Ugyanakkor jelezzük, hogy egyébként a spanyol szeminárium sok tekintetben értékes és színvonalas munkát végez, ezért érdemes lehet megmentésével foglalkozni. Amennyiben ez spanyol szakirányként nem kivitelezhető, úgy meg lehetne gondolni tanszékcsoportként, ill. kutatócsoportként történő integrálását pl. a Modernkori Történeti Tanszékbe.

A francia nyelv és irodalom szak, amelynek felelőse Máté Györgyi (docens, PhD, főállás, teljes munkaidő), minden szempontból megfelel a MAB által előírt követelményeknek. Az új romanisztika alapképzési szak francia szakirányának felelőse - 2006. szeptembere óta - Oszetzky Éva (docens, PhD, főállás, teljes munkaidő), a tanszék vezetője. A 10 tanszéki oktató közül 7-en minősítettek, ketten habil. DSc., öten PhD fokozattal rendelkeznek. A tanszéken dolgozott még a vizsgálat időszakában átlagosan 3 lektor és 6 óraadó is. A hallgatók jelenlegi összlétszáma 150 fő. A PTE Francia nyelv és irodalom tanszéke a frankofon tanulmányok jelentős magyarországi központja és ismert európai kutatóhelye. Ennek kialakításában, a tanszék tanárain kívül fontos segítséget jelentettek és jelentenek a különböző frankofon országokból itt oktató lektorok és vendégtanárok (évente: 3-5) is. A szakon az alapidiploma mellett lehetőség van a belga irodalmi, a francia európai szaknyelvi, valamint a fordítói specializáció diplomabejegyzés megszerzésére is. A jórészt adományokra épülő tanszéki könyvtár (20.000 kötet) mellett sikerült saját profilú tanszéki kutatóközpontokat is kialakítani: Svájci Centrum, Belga Központ, Szaknyelvi Szeminárium és Kanadai Tanulmányok Központja. A frankofon civilizációk és irodalmak vizsgálata mellett fontos irodalomelméleti és nyelvészeti kutatások is folynak pl. a retorika, a stilisztika, az általános, a magyar és francia fonetika-fonológia, a lexikológia, valamint az argumentációs szemantika területén. A tanszék évente rendez konferenciát és mintegy tíz egyetemmel van működő Erasmus-kapcsolata. Tehetségkezelésben is jók az eredmények, legutóbb (2006-07) öt hallgató vett részt az OTDK-án, közülük hárman kaptak díjat. Az infrastruktúra megfelelő a színvonalas oktatáshoz: 10 PC, 2 fénymásoló, 1 DVD, 1 projektor, 1 video magnó, 2 TV, 2 magnó, 1 CD-lejátszó. Végül kiemeljük, hogy a vezető oktatók nemzetközi kapcsolatai szerteágazóak, tudomány-, oktatás- és kutatásszervezési munkájuk, konferencia-részvételük és tudományos közéleti tevékenységük aktív, valamennyi tanszéki oktató magyar és külföldi publikációinak száma megfelelő, esetenként kiemelkedő.

A német nyelv irodalom szak felelőse Wild Katalin egyetemi tanár (CSc), ill. Szendi Zoltán tanszékvezető docens (CSc), a szakirányfelelős (Szendi Zoltán), valamint a szakmai törzsanyag tantárgyfelelősei minősítettek, a MAB előírásainak minden szempontból megfelelnek. Valamennyien főállású oktatók, közülük csupán egy egyetemi tanár részmunkaidős. A tanszékek munkatársi állománya ugyancsak eleget tesz a MAB elvárásainak. A Német Nyelvű Irodalmak tanszékén 4 docens, 5 tanársegéd, 2 tudományos munkatárs és 1 lektor főállásban, 2 egyetemi tanár (külföldi vendégelőadók), 1 tudományos munkatárs, 2 nyelvtanár és 1 lektor óraadóként tanít, részmunkaidős nincs az oktatói karban. Közülük hárman habilitáltak, egy kandidátus, öten PhD fokozattal, ketten PhD-értékű német doktorátussal rendelkeznek. A Német Nyelvészeti tanszéken 1 egyetemi tanár, 2 docens, 1 adjunktus, 4 tanársegéd, 2 lektor és 1 nyelvtanár főállásban, 1 egyetemi tanár részmunkaidőben, valamint 7 óraadó tanít. Két oktató habilitált, hatan PhD-fokozattal, ill. kandidátusi címmel rendelkeznek. A két tanszék külön-külön, ill. más intézményekkel együtt több módszertani, ill. irodalom- és kultúratudományi pályázatot is elnyert (Pro Renovanda, Osztrák-Magyar Akció Alapítvány, OTKA, NKFP 5. (Jedlik Ányos), tudományos együttműködésük különböző hazai és külföldi germanisztikai intézetekkel, illetve egyes német és európai oktatói-hallgatói csereprogramokkal megfelelő (ELTE, DTE, PPKE, SZTE, VTE, Graz, Heidelberg, München, Potsdam, Passau, Halden, Ludwigsburg, DAAD, ERASMUS). 2001-2006 között a tanszékek összesen öt konferenciát rendeztek, az oktatók pedig mintegy 120 előadással vettek részt hazai és külföldi konferenciákon. Igen jelentős a tanszékek publikációs tevékenysége: összesen mintegy 40 könyvet és könyvrészletet, 9 jegyzetet, valamint közel 150 cikket jelentettek meg a tanszék dolgozói hazai és külföldi kiadóknál. Az infrastruktúra megfelelő, a zavartalan oktatásra és kutatásra egyaránt alkalmas. Az akkreditáció időszakában rendszeres volt a külföldi oktatók meghívása. A színvonal emelése mellett ez egyes oktatási területek lefedését is szolgálta. Részben segítségükkel mára sikerült megoldani, hogy minden fontos területnek van felelős oktatója, vagyis az utánpótlás német irodalomtudományban és nyelvészetben jórészt biztosított. Jelenleg a nappali germanisztika BA-hallgatók száma 49, a német nyelv és irodalom szakon 359-en tanulnak. Ezt egészíti ki mintegy száz levelező hallgató a részképzésben.

Összegezve: Tudományos minőségi, oktatási, valamint infrastrukturális szempontból a két tanszék egyaránt alkalmas a német nyelv és irodalom szak egyetemi képzésére mindkét képzési formában, ahogyan a germanisztikai alapképzési szak német szakiránya feladatainak ellátására is.

Megjegyzés: A germanisztikai alapszak indítási engedélyezése kapcsán megfogalmazott MAB-kifogásokat a tanszékek részben (pl. „Bevezetés a nyelvtudományba”) már orvosolták. A még fennálló problémákra (pl. „Bevezetés a germanisztikai irodalomtudományba” tárgyért felelős oktatók túlterheltsége) a tanszékek a MAB legközelebbi BA-felülvizsgálatáig keressenek megoldást.

A Német Nyelvészeti Tanszék pályázatai döntő részben nemzetiségi német tematikájú pályázatok, célszerű lenne erősíteni a nyelvészeti-szaktudományi jellegű pályázati tevékenységet is.

A tudományos diákköri munka mindkét tanszéken intenzívebb támogatást igényel. A szak elismertsége, ill. színvonalának emelése érdekében is a két tanszéknek és karnak mielőbb közösen kellene megoldást találnia a PhD fokozatot szerzett tanársegédek (és adjunktusok) előléptetésére (tekintettel arra a tényre is, hogy a német tanszékek a karon belül a gazdaságosan működő intézmények közé tartoznak).

A német nemzetiségi nyelv és irodalom szak felelőse Wild Katalin egyetemi tanár (habil.CSc.), ill. Szendi Zoltán tanszékvezető docens (habil.PhD). A jogutód germanisztikai alapképzési szak német nemzetiségi szakirányának vezetője Szendi Zoltán. A képzésnek komoly hagyománya és biztos oktatói-hallgatói háttere van a Pécsi Tudományegyetemen.

A szakra alapvetően a német nyelv és irodalom szak kapcsán elmondottak érvényesek, ezért az ott leírtakat nem ismételjük meg. A szakirányfelelős (Wild Katalin egyetemi tanár, CSc.) és a szakmai törzstantárgyak felelősei (valamennyien CSc., ill. PhD), ahogyan a nemzetiségi szakirány oktatói is minden szempontból megfelelnek a MAB elvárásainak, hiszen döntően a német nyelv és irodalom szak tanári karáról van szó és tárgyak jelentős része is egybeesik az ott oktatott tantárgyakkal. A tizennyolc tantárgy közül nyolc tantárgy speciálisan nemzetiségi témakör. A hallgatók száma a germanisztika BA alapképzésen 18, német nyelv és irodalom szakon 65. Levelezőn összesen 18 fő tanul. Az oktatók nemcsak a minőségi kritériumoknak tesznek eleget, egy részük maga is nemzetiségi háttérrel rendelkezik, így a tanítandó speciális ismeretek tekintetében szaktudása mellett személyében is autentikus képviselője a nemzetiségi német szaknak. A szak, ill. szakirány tevékenységében mindenek előtt az eredményes pályázatokat kell kiemelnünk: 2001-2006. között a tanszékek 12 nemzetiségi vonatkozású pályázaton nyerték el különböző intézmények, szervezetek támogatását (Magyarországi Nemzeti és Etnikai Kisebbségekért Közalapítvány, OM, Pro Renovanda, Magyarországi Németek Országos Önkormányzata). Jelentős munka emellett az ELTE Germanisztikai Intézetével közösen készített magyarországi német nyelvi atlasz és szótár, valamint a magyarországi német kisebbség nyelvföldrajzi és nyelvészeti vizsgálatát. Mindez jelzi, hogy a német nyelv és irodalom általános szakhoz való szoros és természetes kapcsolódás mellett a nemzetiségi szak esetében megtalálhatók azok a világos megkülönböztető jegyek, amelyek mindenképpen indokolják külön szakként történő indítását és kezelését.

Latin nyelv és irodalom. A Karnak az *ókori nyelvek és kultúrák* klasszika filológia szakiránnyal alapszak mint utódszak indítási kérelmét a MAB 2005-ben nem támogatta, miniszteri engedéllyel indult meg. A MAB a személyi feltételeket kifogásolta. Egy újabb MAB határozat(2006/1/IX./2/3) már 2008. június 30-ig támogatja a szak működését. A tanszéken jelenleg hat oktató van, egy professzor, négy docens és egy tanársegéd, a képzéshez tehát elegendően vannak. Kifogás tárgyát képezte, hogy nem mindnyájuk fokozata „ókortudományi” megjelölésű. („Kevés a klasszika filológiában tudományos fokozatot szerzettek száma.) Valójában kutatási irányuknak megfelelően nyertek besorolást, pl. a ’zenetudomány kandidátusa’ az ókori zenével foglalkozik stb.

A szak iránt van érdeklődés, jelenleg mintegy 40-50 hallgatójuk van. (A jelentkezők latin nyelvtudása csekély, először a nyelvet kell megtanítani.) Filológusokat és tanárokat képeznek, akiknek többnyire van másik szakjuk is. A hangsúly az ókori kultúra közvetítésén (és nem a filológián) van. Szándékuk az alapképzés után a mester szak indítása is.

Az elhelyezési feltételek kedvezőek. Nagy nyereség, hogy Kerényi Károly könyvtárát a tanszéknek hagyományozta. Az egész állomány komputeres katalógizálása megtörtént.

A latin nyelvi oktatást a többi szakon zömmel ugyancsak a tanszék oktatói látják el.

A MAB 2005/8/III/2/152. sz. határozata támogatta a romológia alapszak-indítási kérelmét, számos megjegyzéssel. A szak képzési terve és céljai összhangban vannak, személyi feltételei adottak, a kapacitások kihasználtak. Ugyanakkor az oktatók végzettségét, fokozati mutatóit, és a képzés személyi háttérének perspektíváit érintő kérdések megfogalmazása jogosnak tűnik. A tanszék működési körülményeire a látványos fejlesztés és önerős megoldások (pályázatok elnyerése, eszközráfordítások, renoválási munkák) jellemzőek, jó hangulatú tantermekkel, foglalkozási

helyszínekkel, milió-centrikus ízléssel. Az oktatás színvonalát illető korábbi MAB-véleményezés aggályai ellenére a szaktárgyi oktatás megítélésünk szerint megfelelő. Az oktatók eredeti szakképzettsége (pedagógus, politológus, stb.) voltaképpen olyan interdiszciplináris tudásterületen kell hogy érvényre jusson, amelynek a formális felsőoktatási képzésben nem voltak hagyományai, nincsenek mintái – ebben ők az elsők, és mindmáig legsikeresebb, legelismertebb kezdeményezők. A szakkönyv- és tankönyv-ellátottság ugyancsak önerős fejlesztése imponáló mennyiségű szakirodalmi háttérrel biztosít (mintegy két tucatnyi saját kiadású kézikönyv ad alapot a hiányzó hazai romológia háttéréként, „Gypsy Studies” sorozatcímen). Szerves tananyagként használatban vannak olyan kiadványok is, amelyek csupán az elmúlt két-három évben jelentek meg, köztük a legrangosabb európai romológusok munkái és a hazai szakemberek akadémiai képviselőinek publikációi is. Az oktatók „eredeti diplomája” ekként nem szűk szakterületi felkészültséget jelent, hanem olyan inter- vagy multidiszciplináris kapacitást, amelyet ez a fiatal tudományterület igényel is. Megítélésünk szerint a tanszéki munka olyan módon van kezdeti stádiumában, hogy rövid időszakon belül várható látványos prosperitása, pusztán a tudásterület kiskorúságával arányos „felnövekedése” révén. A „kimeneti” követelmények rendkívül közeliak számos más humán tudományterülethez képest, hiszen a roma társadalom és az interkulturális tudás piac egyelőre még hihetetlen szakemberigényt mutat. A szak közép-európai szinten is hiányterületet fed le, kiemelt pártolását és fejlesztését szorgalmazandónak látjuk. Ezen belül fontosnak minősíthető tudásterületek (amilyen a romani és beás nyelv oktatása, a kisebbségi önkormányzatiság kérdésköre, a roma pedagógia módszertana) szervezésében és a célfeladatok ellátásában a tanszék vezetője kétségtelen szakmai ranggal rendelkezik, oktatói környezete pedig látványos respektussal és affinitással látja el feladatait.

Doktori iskolák:

Ny.sz.: D98

Tudományág: Irodalomtudományok

A doktori iskola vezetője: Thomka Beáta

A doktori iskola két programmal működik. Vezetője – egyben az irodalomtudományi programé is – Thomka Beáta, az MTA doktora, egyetemi tanár, a narratológia nemzetközileg elismert szakembere. A kultúratudományi program élén a közelmúltban változás történt, Niedermüller Pétertől a vezetést Hadas Miklós szociológus, a BKE kandidátusi fokozattal rendelkező egyetemi tanára vette át.

Az iskola korszerű interdiszciplináris (elméleti és kultúratudományos affinitású) programokat működtet. Az irodalomtudományi program fő irányultságai a filozófia, művészetelmélet, esztétörténet, társadalomtudomány, színházelmélet, narratológia. A kultúratudományi program fő oktatási és kutatási területe a modern és későmodern társadalmak kulturális reprezentációs rendszereinek és szimbolikus mechanizmusainak kultúratudományi elemzése.

Az iskola működése, különböző okokból, számos más intézményben dolgozó oktatót foglalkoztatott, illetve foglalkoztat. Az irodalomtudományi programban ezek száma az utóbbi időben csökkent, s ez a megszigorodó akkreditációs feltételek következtében gondot okozhat – annak ellenére, hogy a „saját nevelésű” utánpótlás rendelkezésre áll. A tudományos minősítettség terén jelentős az előrelépés (s további akadémiai doktori eljárások vannak folyamatban), azonban a vezető oktatói kinevezések, anyagi okokból, nem követik a minősítésekben bekövetkezett előrelépést; egyet kell érteni az önértékelésben szereplő kijelentéssel, amely szerint „az irodalomtudományok területén a vezető oktatói gárda fejlesztésre szorul”.

Az irodalomtudományi doktori iskola utánpótlását elsősorban a saját graduális hallgatók bázisa adja, a hallgatók ezért nagyrészt nappali tagozatosak (a kultúratudományi programban több a máshonnan érkezett hallgató). Az iskola keretében rendszeres, tanterv által előírt magas színvonalú képzés folyik, a hallgatók nagy számban jutnak külföldi ösztöndíjakhoz. A disszertációk védelme az érkekezés elkészítésén túl további komoly szakmai feltételekhez van kötve; a védelm kapcsán szigorúan érvényesül a külső opponensek és bizottsági tagok meghívásának szempontja; a megvédett disszertációk aránya magas, ezek publikálására külön sorozat áll rendelkezésre. A doktori iskola több egykori hallgatója ma már – részben helyben, részben más egyetemeken – oktatóként van jelen, ám problémát jelent, hogy a fokozattal rendelkezők nehezen tudnak végzettségüknek megfelelően elhelyezkedni.

Az iskola legnagyobb hiányosságát az jelenti, hogy az irodalmi program működése a magyar irodalmi tanszékek kínálatára korlátozódik. Egy tudományegyetem esetében nehezen fogadható el, hogy egyik modern filológiai szak sem rendelkezik posztgraduális képzéssel. Ezt a magyar irodalmi bázison alapuló iskola akkor sem tudja pótolni, ha kutatási profiljából adódóan jelentős a más irodalmak (elsősorban francia és orosz) felé történő orientációja.

A kultúratudományi program céljai és az elvárható célkitűzések alapján véve megfelelnek egymásnak, (kivéve az oktatói létszám komoly korlátozottságát és pótolandó személyi hiányosságait), mivel a program személyi háttere valamelyest alatta marad a formálisan megfogalmazott követelményrendszernek (e tekintetben az Egyetem *Önértékelése IV.1.b. fejezetének* adatai figyelemre méltóak, jelzik az oktatói állomány létszám-, utánpótlás- és minőségbiztosítási rendszerének számos apróbb hiányosságát), de az oktatók személyes erőbefektetéseivel kiegyenlítődik vagy kiegyensúlyozottnak mondható. Az oktatók kutatási eredményei beépülnek az oktatás metodikájába és tematikájába, a leggyakrabban igen jól harmonizálnak a minőségi oktatás elméleti, kutatási és teljesítmény-orientációs funkcióival. A kutatási teljesítmények szempontjából „vegyes” kép mutatkozik (pl. a *Modernitás* még csak most áll első diákjainak szakmai megmérettetése, azok PhD-védése előtt), de egészében a program teljesítménye a látogató számára fölöttébb értékelendőnek, másképpen szólva akár irigyelendőnek is tetszik. Műhelyépítés szempontjából kiegyensúlyozott és fejlesztő jellegű a hallgatók és oktatók viszonya, közös vagy párhuzamos eredményeik összehangoltsága is kiemelt érdemel. Komoly, igényes elitképzés folyik, a szó legjobb értelmében, ugyanakkor a hallgatók irányítása, tematikus és kutatási orientálása is igen gondos, nincs szó „klientúraépítésről”. A témavezetők kiválasztása az egyetem szűken vett keretein túlra nyúlik, tekintettel a szakértői gárda számszerű korlátozottságára, de ez nem mint hiányosság veendő, hanem szükségállapot, egyúttal a PhD-hallgatók pályaépítésének is eszközévé válhat. A disszertációk készüléseben a témavezetők kardinális szerepe elvitathatatlan, de ez nem „autoriter” felügyeletet jelent, hanem inkább szakterületi kooperációt, tudománymenedzselési gyakorlatot és bensőséges miliőt. Nem látunk problematikus elemeket a program működésében, illetőleg ilyeneket hallgatók sem említettek. Reálisnak látjuk viszont az oktatók leterheltsége, jövedelme, fejlődési pályái, és ellenoldalon a külső terhelő tényezők aránytalanságait. Ezek következményének tudható be a fiatal oktatók időleges „parkolópályára” helyezése, szakmai előmenetelük időleges hibernálása a bolognai rendszerre való átállás és a MAB szigorító normatívái következtében.

Ny.sz.: D 96

Tudományág: Nyelvtudományok

A doktori iskola vezetője: Kassai Ilona

Az iskola, amelynek vezetője az MTA doktora, egyetemi tanár, két programmal fut. Az alkalmazott nyelvészeti program vezetője Szépe György kandidátus, professzor emeritus, a kommunikáció program vezetője Horányi Özséb PhD, egyetemi tanár. A programokhoz, a nyelvészet és a kommunikáció szakágazataihoz a kutatást megalapozó kötelező és szabadon választható tárgyak tartoznak. Az angol alkalmazott nyelvészet és az angol mint idegen nyelv keretében angol nyelvű képzés is folyik. Az iskola tudományos irányultsága erősen interdiszciplináris jellegű (etológia, a kognitív pszichológia, a logika, a szemiotika, a nyelvelmélet, a nyelvfilozófia, a kommunikáció filozófiája, szimbolikus és kulturális antropológia). Ezzel függ össze, hogy az oktatók a PTE különböző tanszékeiről, illetve az ország számos más műhelyéből verbuválódnak. A témavezető lehet a PTE dolgozója vagy külső szakember, a témavezető mellett konzulens is választható. Az iskola hallgatóit kisebb számban nappali, nagyobb számban levelező tagozaton képzik, ennek az az oka, hogy – lévén mindkét program erősen interdiszciplináris jellegű – nagy az érdeklődés az iskola kínálta képzés iránt a szorosabb tudományterület határain kívül, a különböző értelmiségi foglalkozásokat gyakorlók körében is. A telítődés folytán bizonyos csökkenésre lehet számítani; ezt ellensúlyozza azonban a tematika folyamatos bővítése, illetve az a körülmény, hogy újabban a Pannon Egyetemről (Veszprémi) is idejönnek hallgatók. Számos közös témavezetéssel készülő dolgozat születik. A hallgatók magas száma nem vezet a színvonal csökkenéséhez: a disszertációk védése az értekezés elkészítésén túl további komoly szakmai feltételekhez van kötve, amelyek közt publikációs követelmények szerepelnek, illetve a hallgatóknak a 3. év végén doktori témabemutatót kell tartaniuk. A védelem kapcsán szigorúan érvényesül a külső opponensek és bizottsági tagok meghívásának szempontja. Ezzel együtt is a PTE-n a Nyelvészeti Doktori Iskolában a legmagasabb a megvédett disszertációk részaránya. A jelentkezők közül 85–90 % szerez abszolutóriumot, szigorlatot tesz mintegy 60 %, s megvédi értekezését 50 %. A megvédett disszertációk publikálására a két program külön-külön könyvsorozatot ad ki.

A két program hallgatóival folytatott beszélgetés során a hallgatók általában elégedettségüknek adtak hangot, kellően szélesnek találták az iskola kínálatát, s helyeselték, hogy a kurzusok részben egyéni konzultáció jellegűek. Kifogásként annyi hangzott el, hogy a képzés során olyan órákat is látogatniuk kell, amelyek nem tartoznak szorosan kutatási témájukhoz. Fölvetődött, hogy a külföldi egyetemekkel is kapcsolatban álló hallgatók számára nem akadálymentes az egyik, ill. másik egyetemen végzett kurzusok kölcsönös kreditelismertetése. A legfőbb kifogások azonban anyagi természetűek voltak – egyre nehezebb ösztöndíjakat kapni, a konferencia-részvételek költségeinek

megtérítése egyre korlátozottabb, a szakkönyvvásárlás anyagi ráfordításai meghaladják a PhD-hallgatók kapacitását; az is előfordul, hogy már a publikációs lehetőségért is fizetni kell.

Tudományág: Neveléstudományok

Képzési ág: Pedagógia és pszichológia

A szak megnevezése : *pedagógia*

Képzési szint: egyetemi

Képzési forma: nappali képzés, részképzés

Jogutód szakja: *pedagógia alapszak (BA)*

Képzési forma: nappali képzés, részképzés

Szakirányú továbbképzési szakok:

A szak megnevezése: *közoktatási vezető*

Képzési forma: részképzés

A szak megnevezése: *vezető tanári*

Képzési forma: részképzés

A szak megnevezése: *mentálhigiénés* (társ.tud-ág: pszichológiai tudományok)

Képzési forma: részképzés

A szak megnevezése: *mozgókép- és médiakultúra* (társ.tud-ág: film-és videoművészet)

Képzési forma: részképzés

A szak megnevezése: *pedagógus szakvizsgára felkészítő szakirányú továbbképzés*

Képzési forma: részképzés

(Az intézményi akkreditáció időpontjában nem működő neveléstudományi szakirányú továbbképzési programok, melyekre nem terjedt ki az akkreditáció: *drámapedagógus, ember-, erkölcs-, vallásismeret; hagyományismeret-oktató, játék-és szabadidő pedagógus, nyelv-és beszédfejlesztő pedagógus, társadalom-és állampolgári ismeret, tehetségfejlesztés*)

Összegező vélemény a képzési programokról:

Tekintve, hogy a pedagógia alapszak és a tradicionális pedagógia szak működtetése jelenleg még teljesen összefonódik, az alábbiakban megfogalmazott megállapítások mindkét képzési változatra érvényesek.

A tanterv megfelel a képzési és kimeneti követelményeknek.

Az alapszak felkészít a mesterképzésre történő továbblépésre.

A kiemelkedő képességű hallgatók segítése megvalósul.

A megkérdezett hallgatók igen kedvezően nyilatkoztak az oktatók munkájáról éppúgy, mint az oktató-hallgatói kapcsolatokról.

A szakfelelősök és a szakirányfelelősök szakmai tudományos felkészültsége és tudományos fokozatai megfelelőek. Ez utóbbi vonatkozásában a közeli jövőben látványos felfutás várható.

Egészében véve megfelelő minőségű és volumenű szakmai kapacitás áll az intézménynél a képzés rendelkezésére.

A szakon a tudományos műhely-építés erősödőben van, s ez az intézmény országos megítélésében is tükröződik.

A képzés nagyságrendjéhez viszonyítva az infrastruktúra adott, s ennek színvonala az országos átlag fölöttinek mondható.

A végzett hallgatók képzéssel kapcsolatos reflexiói, a tananyag gyakorlati hasznosíthatóságával kapcsolatos véleménye kedvező.

A képzési folyamatban segédletként felhasznált szakirodalom kellően friss és igényes.

Doktori iskola:

Ny.sz: D174

Tudományág: *Neveléstudományok*

A doktori iskola vezetője: *Forray R. Katalin*

A doktori iskola vezetője Forray R. Katalin DSc. A doktori iskola 2005-ben kapott MAB akkreditációt, 2006-ban kezdte meg működését, ezért részletes vizsgálatot nem végeztünk.

Az iskola két program keretében végzi a jelöltek képzését.

A programok a következők:

- Nevelésszociológiai program;
- Pedagógia történeti program.

A nevelésszociológiai program vezetője Forray R. Katalin, a Pedagógia történeti programot Nagy Péter Tibor DSc vezeti.

A programok vezetőinek kutatási területe teljesen adekvát a képzési programmal.

A programok részletesen és szakszerűen megtervezettek, operacionalizáltak kidolgozottak. Mindkét program kellő arányban tartalmazza a direkt és indirekt képzési alkalmakat, és lehetőséget biztosít a hallgatók közötti gyakori szakmai interakciókra is.

A programok működtetését ismert és elismert hazai, illetve külföldi szakemberek végzik, a személyi háttér hiánytalanul biztosított.

A felvett hallgatói létszám összhangban áll az oktatói kapacitással.

A felvételi követelmények megfelelnek a MAB erre vonatkozó előírásainak.

A felvett hallgatók szinte kivétel nélkül rendelkeznek a témájukhoz kapcsolódó publikációkkal, illetve ez a feltétel már a jelenleg felvételre jelentkezettek körében is adva van, amint az a felvételi dokumentációkból kiderül.

A doktoranduszok témavezetőinek kiválasztása szakmailag átgondolt, vagyis a témavezetők kutatási területe és képzettsége összhangban áll a hallgatók kutatási témáival.

A képzés könyvtári háttere megfelelő. A képzéshez a tantermek adottak.

A képzés szervezési teendőit jól felszerelt önálló iroda látja el, melyet egy informatikailag is jól képzett, az iskola munkáját belülről is ismerő doktorandusz hallgató vezet.

A doktori iskola dokumentációját az iroda jól áttekinthető formában, szakszerűen archiválja.

Egészében véve a neveléstudományi doktori iskola működése színvonalasnak mondható, és jövőbeni tevékenysége sokat ígérő.

Összegező vélemény a tanárképzésről:

A MAB időközi vizsgálat keretében a 2003/2004-es tanévben átvilágította a tanárképzést, és részletes megállapításokat, illetve ajánlásokat fogalmazott meg az adott helyzettel, valamint a távlati teendőkkal kapcsolatban. A jelen elemzés főként az ajánlások megvalósulására összpontosít.

Az előző vizsgálatához viszonyítva megállapítható, hogy a pszichológia és a neveléstudomány tanárképzésben betöltött, kissé kiegyensúlyozatlan szerepe kiegyenlítettebbé vált.

A tanárképzés személyi állománya létszámban és tudományos fokozatok tekintetében is megerősödött, s mind a neveléstudományi, mind pedig a pszichológiai modul oktatásában országosan ismert és elismert szakemberek vesznek részt.

Az oktatók publikációs tevékenységének korábban kifogásolt intenzitása számottevően megnőtt.

A tananyag korszerűnek mondható, azonban ajánlható lenne abban az Európai Unió valóságához, követelményeihez és emberképéhez való erőteljesebb igazodás, a hallgatók figyelmének fokozottabb felhívása a rájuk váró uniós kihívásokra, szakmai elvárásokra.

Az oktatók és hallgatók kapcsolata jónak mondható, a hallgatók erre vonatkozó nyilatkozatai pozitívak.

Az előadások, szemináriumok megtartásához minden szükséges eszközfeltétel az oktatók rendelkezésére áll, a tantermek állapota, berendezése, rendezettsége felülmúlja az országos átlagot.

A könyvtári és informatikai háttér jónak mondható.

Összességében a képzés szervezeten, igényesen folyik, az időközi vizsgálat óta pozitív irányú változás zajlott le.

Tudományág: Pszichológiai tudományok

Képzési ág: Pedagógia és pszichológia

A szak megnevezése : *pszichológia* (egyetemi szintű)

Szakirányú továbbképzési szakok megnevezése: *klinikai és mentálhigiéniai felnőtt*
szakpszichológia

klinikai és mentálhigiéniai gyermek-és
ifjúsági szakpszichológia

Doktori iskola:

Tudományág: *Pszichológiai tudományok*

A doktori iskola vezetője: *László János*

A pszichológiai tudományokhoz tartozó képzések párhuzamos akkreditációja keretében a MAB 2004/6/III/2/1 sz. határozatával 8 évre akkreditálva.

A párhuzamos akkreditáció keretében nem akkreditált a pszichológia szak jogutód szakja:

A szak megnevezése: *pszichológia alapszak (BA)*

Képzési forma: nappali képzés, részképzés

A képzés nyelve: magyar és angol

Tudományág: Szociológiai tudományok

Képzési ág: Szociális-, Társadalomismeret

A szak megnevezése : *általános szociális munkás*

Képzési szint: főiskolai

Képzési forma: nappali, részképzés

Jogutód szakja: *szociális munka alapszak (BA)*

Képzési forma: nappali képzés, részképzés

A szak megnevezése : *szociális munkás*

Képzési szint: egyetemi

Képzési forma: nappali

Jogutód szakja: *szociális munka alapszak (BA)*

A szak megnevezése : *szociálpolitikai*

Képzési szint: egyetemi

Képzési forma: nappali, részképzés

Jogutód szakja: *szociális munka alapszak (BA)*

A szak megnevezése: *szociológia*

Képzési szint: egyetemi

Képzési forma: nappali, részképzés

Jogutód szakja: *szociológia alapszak (BA)*

Képzési forma: nappali képzés, részképzés

Összegző vélemény a képzési programokról:

A tudományághoz kapcsolódóan három szakon folyik a képzés hagyományos 10 féléves időtartammal (szociológia, szociálpolitika és szociális munka), továbbá ugyanezen tudományterületeken a szociálpolitika kivételével indulnak BA képzések is. A Szociális Munka és Szociálpolitika Tanszék a szociális munka és a szociálpolitika szakok felelőse. Az általános szociális munkás szakot főiskolai szinten országosan az elsők között indították 1991-ben, majd 2002-től egyetemi szinten is, - az ELTE után második képző helyként kaptak erre akkreditációt. A főiskolai szintű képzés az évek folyamán veszített vonzásából, ma már csak egyetemi szinten folyik beiskolázás nappali és levelező

tagozaton. Levelező tagozaton 2 éves kiegészítő képzés működik főiskolai szakmai végzettségűek számára. Fontos részei a képzéseknek a gyakorlatok, ami nappali tagozaton két alkalommal (3. és 7. szemeszter) egész féléves terepgyakorlat, amelyhez esetfeldolgozó szemináriumok kapcsolódnak. A Tanszék a városban és a megye több településén közel 50 gyakorlóléhselyt működtet. A tereptanárokkal jó a kapcsolat, számukra tereptanári fórumokat szervez, amelyek tapasztalatcsere és továbbképzési alkalmak.

A szociálpolitika szakon a képzés nappali tagozaton 5 éves, a levelező tagozaton a kiegészítő képzés 2 éves. Korábban volt egy 4 éves szociálpolitikus képzés is a nem szociális területen végzett diplomások számára, azonban ez a forma „kifulladt”, megszűnt. Az egyetemi szintű graduális képzés is „kifutóban” van, első éveseket már nem is vehettek fel, ugyanakkor BA szinten szociálpolitika szakot nem akkreditáltak. Tervezik MA szak indítását, a programot a kari tanács támogatta.

A két szakot két éve egy tanszék gondozza, az oktatók mindkét szakon oktatnak. A hallgatók létszáma a szociális munkás szakon magasabb. A szociális munka és a szociálpolitika szak nappali tagozatán összesen 220, a kiegészítő levelező tagozaton 159 hallgató tanul. Képzésük erősségei a gondosan kiépített gyakorlati rendszer, a szakdolgozat elkészítésében fontos szerepet játszó kutatószemináriumok, a Socrates és Leonardo programok keretében megvalósuló diák és tanárcserek, külföldi szakmai gyakorlatok, vendégtanárok fogadása. A tanszék 12 főállású oktatója közül 7 fő PhD fokozattal rendelkezik (ebből két fő habilitált), s a fiatal oktatók közül többen PhD hallgatók. Beosztás szerint egy fő egyetemi tanár, 3 fő docens, 3 fő PhD-vel rendelkező adjunktus, 4 fő tanársegéd, 1 fő ügyvivő szakértő. Tehát a minősítettség 50 százalék feletti, és valószínűsíthető ennek további javulása. Jó a kapcsolat a szociológia és a politológia tanszékekkel, kölcsönösen „bartelben” átadják, segítik egymást. A tanszék munkatársai elismert kutatómunkát végeznek, rangos külföldi (főleg amerikai) és hazai folyóiratokban publikálnak, társelnökei, vezetőségi, szerkesztőségi tagjai több tudományos folyóiratnak, szervezetnek. Kutatási területük, kutatásaik a szociális munka rendszerelvű, integratív, interdiszciplináris pszichoszociális megközelítéséhez kapcsolódnak (társas hálózatok, empowerment, marginalizálódott csoportok emancipálódása, reziliencia, reflektivitás a szociális munkában). A tanszéken addiktológiai kutatóműhely működik.

Szociológia szak. Az egyetemi szintű képzés csupán tíz éves. A nappali tagozaton évente 30 fővel, a levelezőn 20 fővel indulnak, a lemorzsolódás minimális, csupán néhány százalékos. A hallgatók elégedettek az oktatás színvonalával, kapcsolatuk az oktatókkal - a kis létszámból fakadóan is - közvetlen, bensőséges. Többen részt vesznek közülük a tanszék kutatásaiban interjúk, esettanulmányok készítőiként. Különböző konferenciákon, valamint a helyi és az országos TDK tevékenységében aktívak. Kifutó képzés, idén már nincs első éves hallgató a hagyományos egyetemi szakon.

A BA szintű képzések (szociológia, társadalmi tanulmányok alapszak) második éve folynak 40-30 fővel. Levelező tagozat itt csak szociológia szakon van, 20-25 hallgató részvételével. E két képzés a korábbi egyetemi szociológia szak tapasztalataira épül.

A képzés színvonala jó, az oktatók összetétele kedvező életkor, nem és képesítettség szerint egyaránt. A 11 személyből 2 fő egyetemi tanár, 2 docens, 2 adjunktus és 4 fő tanársegéd, 1 fő részfoglalkozású tudományos főmunkatárs. Az oktatók fele minősített (ketten habilitáltak), 3 személy jelenleg PhD hallgató, ami a fokozattal rendelkezők arányának további javulását fogja eredményezni. Az oktatók kiterjedt publikációs tevékenységet folytatnak nemzetközi és országos szinten - az elmúlt 5 évben 10 könyvet, 37 könyvrészletet, továbbá 36 tanulmányt publikáltak; külföldön és itthon összesen 24 konferencia előadást tartottak. Több nemzetközi kapcsolatot létesítettek az oktatók és a hallgatók számára. Néhány területen országosan jegyzett kutatási irányokat képviselnek (szociológia - és eszmetörténet, társadalmi nem (nők a szocializmus időszakában); határmenti régiók és kisebbségek). Új színfoltot jelent országosan a két éve alapított, igényes megjelenésű periodika, az Acta Sociologica. A Tanszék elkészítette a MAB számára a Szociológia MA beadványát.

Összegezve: A karon a szociológiai tudományok oktatása, és a hozzá kapcsolódó kutatómunka magas szintű. Az oktatók minősítettsége, publikációs tevékenysége megfelelő mértékű és kiemelkedően színvonalas. A nyilvánosságot és az informálódást remekül szolgálják a megújult, tartalmas, fiatalos, esztétikus tanszéki honlapok. A tudományágban folyó munka a MAB követelményeinek minden területen kiválóan megfelel.

Tudományág: Politikatudományok

Képzési ág: Politikatudomány

A szak megnevezése : politológia

Képzési szint: egyetemi

Képzési forma: nappali képzés, részképzés

Jogutód szakja: *politológia* alapképzési szak (BA)

Képzési forma: nappali képzés, részképzés

Szakirány: *önkormányzati*

Doktori iskola

Ny.sz.: *D97*

Tudományág: *Interdiszciplináris: történelemtudományok (akkreditálva), Néprajz és kulturális antropológiai tudományok, Politikatudományok*

A doktori iskola vezetője: *Fischer Ferenc*

Összegző vélemény:

A politikatudományok oktatóinak létszámbeli korlátozottsága komoly aránytalanságot eredményez a külsős és az ottani fő foglalkozású oktatók létszámát tekintve. Az oktatói kar megfelel a kitűzött célok megvalósíthatósági mutatóinak, de csak akkor, ha eltekintünk a túlterheltségtől, a fiatal oktatókat évekig fenyegető perspektívtalanságtól, a létszámstop kényszerétől és a túlvállalás permanens jelenlététől. Saját megfogalmazásukban: a legszélesebb tudásterületi spektrumot nyújtani szinte képtelen (e tekintetben mintegy „felkészületlen”) tanár csupán a külsős oktatók, vendégtanárok révén képes a minőségi szintet tartani, lényegében szemináriumok nélkül, a túlélés érdekében pályázati rendszerben tokolodva próbálja a tanszéki funkciókat is ellátni, kutatásokat szervezni, pályázatokat nyerni és teljesíteni. E téren a politikatudományi doktori program személyi háttere nem elegendő a kitűzött cél megvalósításához, és nem is realiztikus. Ami a minőségi működést mégis lehetővé teszi, az a többletbebefektetés az oktatók részéről mind az oktatás, mind a kutatás, a pályázati tevékenység és önfenntartási kényszerek terén. Tizedannyian adnak egy diplomást, mint a jogászok, ugyanakkor a fejkvóta-rendszerből (még a társadalomtudományi területen belül is) kevesebbel részesülnek, mint a pszichológia, szociálpolitika vagy kommunikáció szak.

A politológia alapszak indítását és működtetését a MAB megjegyzéssel támogatta (2005-ben): eszerint az önkormányzati tematikájú szakirány *tantervi bővítést igényel* a látogatás során tapasztaltak szerint. Annyit mindenképpen meg kell jegyeznünk, hogy az oktatás, a kutatás, továbbá a nemzetközi kapcsolatépítés arányosan szolgálják a hallgatók pályaaorientációját, akkor is, ha ez elsősorban (és a doktori program fő profiljával is harmóniában) önkormányzati és településigazgatási területen érvényesül. A MAB támogató szakindítási határozata óta a *tantervi bővítés* regionális tudományokkal, kisebbségmenedzsmenttel, empirikus választáskutatási tematikákkal megvalósult, s kiegészült e tárgykörökben indult térségi kutatásokkal is, melyekben a hallgatók részvétele is megoldott, sőt irányadóknak, elvárás-szerűnek mutatkozik. Ugyanakkor a tanszéki tevékenység beszorulni látszik abba a csapdába és kilátástalan helyzetbe, amelyben az extenzív piacbővülés (főiskolák egyetemmé válása, önálló politológia szakok és Európa-tanulmányok rendszerének kialakulása, stb.) csapdává teszi a hallgatói létszámtól nagymértékben függő egyetemi oktatási miliót, vesztes piaci szereplővé avatja a pénzhiány és rugalmatlan finansziális ügykezelés miatt ellenérdekelte egyetemi tanszékeket a pályázatok elnyerésében. A tanszék egyike a tanteremhiánytól súlyosabban szenvedő oktatási egységeknek, nincs elkülönített és munkára alkalmas könyvtári egység, továbbá hiányzik számos infrastrukturális elem is. Az oktatás minőségének biztosítása és gazdagítása tehát most jórészt a szervezeti-intézményes körülményektől függ, nem az oktatói alkalmasságtól vagy tudományos kapacitásoktól.

Az oktatás terciér szintű eredményei csupán most kezdenek majd mutatkozni a politológus doktoranduszok „első generációjának” védésekor – ezt azonban várhatóan nem követi majd a létszámárányosítás, új státuszok megnyílása, vagy az egyetemi finanszirozási rendszer normatív értékszempontjainak fokozott érvényesíthetősége. Kutatási eredményeik, publikációik száma az elvárhatónál több, s ennek nem elhanyagolható hatása van a PhD-hallgatókra is (közös kiadványok, kutatásba bevont doktoranduszok impozáns száma és kutatói partnerkapcsolatok intenzív kihasználása jellemzi a tanszéki munkát). Mind a műhelyépítés, mind a kiválóak tehetség gondozása megoldott, a hallgatói irányítás, témavezetés és tanácsadás komoly energiabedobással folyik, ezek hatékonysága nem is vitatható. A készülő doktori disszertációk színvonala most még változó, de elszántság mutatkozik a minőségi elvárások teljesítésében. A hallgatók és oktatók partnerkapcsolatai jók, de hallgatói részről megfogalmazódnak olykor a tehetség gondozás specifikus igényei is.

(Az intézményi akkreditáció időpontjában nem működő politikatudományok-történettudományokhoz tartozó szakirányú továbbképzési programok, melyekre nem terjedt ki az akkreditáció: *Közép-Európa tanulmányok, politikai szakértő*)

Tudományág: Filozófiai tudományok

Képzési ág: Szabad bölcsészet

A szak megnevezése : *filozófia*

Képzési szint: egyetemi

Képzési forma: nappali, részképzés

Jogutód szakja: *szabad bölcsészet* alapszak (BA)

Képzési forma: nappali képzés, részképzés

Szakirányok: *filozófia, esztétika, etika, filmelmélet és filmtörténet, kommunikáció-és médiatudományok*

A szak megnevezése : *esztétika*

Képzési szint: egyetemi

Képzési forma: nappali, részképzés

Jogutód szakja: *szabad bölcsészet* alapképzési szak (BA)

Doktori iskola:

Ny.sz.: *D151*

Tudományág: *Filozófiai tudományok*

A doktori iskola vezetője: *Boros János*

Összegző vélemény a képzési programokról:

A filozófia a kar egyik erőssége. Az egységes tanszéken három DSc, két professzor működik. Összesen 17 oktató van, akik közül 13-nak van PhD-je. Az oktatók széles körű, elismerésre méltó tudományos tevékenységet fejtenek ki, ill. figyelemre méltó nemzetközi kapcsolatokat ápolnak.

A tanszék végzi az általános filozófiatörténeti oktatást valamennyi BA szakosnak. A nagy létszám (kb. 850 fő) miatt itt – a magyar bölcsész felsőoktatásban alighanem első ízben – e tárgynál *online* vizsgáztatási módszert alakítottak ki, vagyis a hallgatók tetszésük szerinti helyen, de gépközelben a számítógép által generált – tehát hallgatónként eltérő - kérdésekre adnak egy meghatározott (közös) időben választ, amelyet a gép azonnal értékel. (A *hospice* rendszer ezt a vizsgáztatási lehetőséget bárki számára kidolgozhatóvá teszi.) Lehet, hogy e beszámoltatási rendszernek hiányzanak a jogi keretei (az SZMSZ csak szóbeli és „írásbeli” vizsgát ismer), de az első tapasztalatok figyelemre méltóak. A hallgatók részéről elhangzottak kritikus megjegyzések, éppen a visszaélések lehetősége miatt. (A tanszék szerint ennek lehetősége nem nagyobb, mint más formáknál.)

A tanszék mindemellett két szakot és egy doktori iskolát gondoz: filozófia és esztétika szakot működtetnek. A filozófia szakon, amely még 1993-ban indult, jelenleg évfolyamonként meglepően sokan, mintegy húszan iratkoznak be, akik az egész ország területéről érkeznek. A viszonylag nagy létszám dacára kedvező elhelyezkedési lehetőségekről számolnak be. A végzősök közül többen a doktori iskolába lépnek át.

A doktori iskola tehetséges és szorgalmas diákokkal rendelkezik, amelyet korábbi OTDK eredményeik éppúgy igazolnak, mint részvételeik nemzetközi konferenciákon, ill. a tanszék nyári filozófiai iskoláján.

A tanszék tárgyi körülményei megfelelőek.

Tudományág: Média és kommunikációs tudományok

Képzési ág: Társadalomismeret

A szak megnevezése : *kommunikáció*

Képzési szint: egyetemi

Képzési forma: nappali, részképzés

Jogutód szakja: *kommunikáció- és médiatudomány* alapszak (BA)

Képzési forma: nappali képzés

Szakirányok: *médiakultúra, interkulturális kommunikáció, hálózati kommunikáció*

A szak megnevezése : *filmelmélet és filmtörténet* (társtudományág: művészet-és művelődéstörténet)

Képzési szint: egyetemi

Képzési forma: nappali képzés

Jogutód szakja: *szabad bölcsészet* alapszak

A szak megnevezése: *társadalmi tanulmányok* alapképzési szak (BA)

Képzési forma: nappali képzés

Felsőfokú szakképzési szakok:

A szak megnevezése: *intézményi kommunikátor*

Képzési forma: nappali képzés

A szak megnevezése: *sajtótechnikus*

Képzési forma: nappali képzés

A szak megnevezése: *moderátor*

Képzési forma: nappali képzés

Összegző vélemény a képzési programokról:

A kommunikáció szakos képzés koordinátora, gazdája a Kommunikáció és Médiatudomány Tanszék. Az egyetemen 1992-től folyik kommunikációs oktatás, korábban a magyar szak specializációjaként működött. Mára 15 éves múlttal rendelkező, országosan elismert olyan kommunikációs képzőhely, amely a teljes spektrumot átfogja, a felsőfokú szakképzéstől a doktori képzésig. Folyamatosan alkalmazkodtak a változó igényekhez és szükségletekhez, de igyekeztek megőrizni a képzés tradícióit, értékeit is. Jelenleg összesen 300 hallgatót oktatnak a legkülönbözőbb formákban, van 8 és 10 szemeszteres, hagyományos egyetemi szintű alapképzésük és 2, illetve 3 éves kiegészítő képzésük már diplomával rendelkezők számára, ugyanakkor indítottak BA szintű alapképzést is, és elkészült tervezetük a MA szintre.

A régi rendszerben az első szigorlat után 3 szakirány közül választhattak a hallgatók: 1.) intézményi kommunikáció, 2.) társadalmi kommunikáció, 3.) hálózati kommunikáció. Egy-egy képzési formára évente 20-30 hallgatót vesznek fel, a képzésért felelős tanszéken úgy vélik, hogy ennyi hallgatót képesek színvonalasan oktatni, további bővítést nem terveznek.

A Tanszék két doktori program működtetésében érdekelt. (Az Irodalomtudományi doktori iskola kultúratudományi és a Nyelvtudományi doktori iskola kommunikációs programjában).

A Kommunikáció és Médiatudomány Tanszék főállású oktatóinak száma hét, közülük hárman rendelkeznek fokozattal, a többiek PhD hallgatók. Öt részfoglalkozású munkatárs (valamennyien ismert, magasan kvalifikált szakemberek) és óraadók vesznek még részt az oktatásban. Az óraadók egy része helybéli, ők elsősorban a gyakorlati képzést végzik, mások főként Budapestről érkeznek, akik egy-egy szakterület specialistái. Felmerült, hogy mi lenne szakmailag és anyagilag hatékonyabb, több helyi főfoglalkozású oktató versus óraadók. A tanszék vezetője és oktatói szerint a jelenlegi gyakorlat megfelelőbb, így színesebb, színvonalasabb képzésre nyílik lehetőség. Azonban a látogató bizottság véleménye szerint a jelenlegi arány a helyiek túlzott igénybevételével jár, célszerűnek látszik a főfoglalkozásúak arányának növelése. Szerencsés megoldásnak látszik a PhD hallgatók bevonása az oktatásba - elsősorban a levelező tagozaton - továbbá demonstrátorok alkalmazása.

A Tanszéknek erőssége a kutatás, a konferenciák szervezése. Szép kivitelű, tartalmas kiadványaik országosan ismertek, példászerű a hallgatók kiemelkedő színvonalú szakdolgozatainak megjelentetése. Jól szervezett és vezetett kutatássemináriumai az elméleti képzés és a tehetséggondozás műhelyei, az évek során több hallgató szerepelt eredményesen az OTDK-n.

Magyarországon 15 felsőfokú intézményben folyik média- szakember képzés, közülük az nemhivatalos felsőoktatási rangsorban a PTE BTK keretében folyó a második.

A médiatudományi és kommunikációs szakképzés Pécssett több egyetemi egységnek is feladata, ezért részint ezekkel összevetve, részint vállalt oktatási céljaikat tekintve értékeltük azokat. Célkitűzéseik megfelelnek, az elvárásoknak, a személyi háttér jobbra adott, de mind az oktatók fiatalítási folyamata (Horváth János és Horányi Özséb távozása

után), mind a korábbi tanszékvezető dékánián vállalt funkciója azt a képzetet kelti, hogy a tanszék nincs ellátva oktatókkal. Ugyanakkor éppen a hallgatói kör impozáns eredményei, a tanszék által kiadott disszertáció- és szakdolgozat-sorozat, továbbá egy sereg kiadvány jelzi, hogy a minőség terén, az oktatás eredményességét tekintve, valójában nincsenek gondok. A tudományos utánpótlás nemcsak megoldott, hanem kellőképpen magas szintű. Az oktatás rendszeresen kiegészül terepkutatásokkal. Kommunikatív miliő biztosítja a hallgatók érését és megmérettetését. Ha a publikációk száma, tematizáltsága, a tanszék oktatóinak kooperativitása, a terepmunkák elvégzése lehet mérőeszköz, akkor komoly teljesítmény értékelésére van itt mód. Nem folyik specifikus elitképzés, ehelyett azonban a hallgatói reflexivitás és az oktatói innovációs hajlandóság kerül harmóniába, ami mégoly látványos elitképzéssel is felér. Műhelyek, tematikus csoportok és kötelező terepkutatási egységek egymást erősítő funkcionalitása a mérvadó itt, készülnek saját tankönyveket pótló tematikus tanulmánykötetek, szöveggyűjtemények és kutatási publikációk, melyek pótolják a formális elvárások rendszerét. Az egyetemi szakképzésben mind a médiakultúra, mind a kulturális fogyasztás, a piacelemzés, a szubkulturális tagoltság feltárása elegendően alaposnak tetszik, a szakirányú továbbképzésben kialakított kiadói szerkesztő szak (részképzés) pedig szervesen épül a médiatudományi és kommunikációelméleti alapképzésre. Impozáns mennyiségű és minőségű saját kiadványuk van, tudományos együttműködésben kialakított könyvsorozatokkal, számos konferenciával, amelyek tudásterülete szervesen kapcsolódik az interdiszciplináris és komplex kulturális szemléletmódhoz, a megjelenítés módja pedig vizuálisan is látványos és inspiráló. A technikai feltétel-együttes javarészt adott, a könyvtári-informatikai háttér pedig nemcsak jó, de szüntelen gyarapítása kiegészíti a kari szakkönyvtári ellátást is.

Összegezve: A megvizsgált dokumentumok és a látogatás során tapasztaltak alapján úgy véljük, hogy a PTE BTK keretében működő média szakos képzések szakmai szempontból megfelelnek a MAB követelményeinek.

A filmelmélet és filmtörténet szak (mozgóképes szeminárium) és szakirány oktatása rendkívül szerény keretek között folyik, ehhez képest példás intenzitással. Új szak, elkészült szakdolgozat még nincs. Az érdeklődés nagy. A roppant módon költségigényes filmkészítés pályázati útra sodorja a tanszék oktatóit és diákjait, továbbá arra készíti őket, hogy fesztiválokon, kutatási projekteken is részt vegyenek. A külső forrásokat az utóbbi szűkös esztendőök javarészt leépítették, a fennmaradás jószerével az oktatók többlet-befektetéseiből oldható csupán meg. Az eszközpark gyarapításra szorul, a kari tanteremhiány is szorító olykor. Lényegében a kognitív tudományi, filozófiai és kultúrafilozófiai alapokon álló oktatás betölti funkcióját, de lépést tartani csak nehézkesen fog tudni a bolognai váltással. Megannyi fesztiválon (11-en), filmhéten (6-7), tematikus napokon, interdiszciplináris konferenciákon jelen vannak, kiterjedt kooperációs kapcsolatrendszerrel rendelkeznek. Az oktatási háttérrel szakalapítvány támogatása egészíti ki. A szak besorolása a bölcsészeti tudományokhoz hátrányos helyzetbe hozza a szak oktatói körét, az elmélet és a technikai tudásátadás nyilvánvalóan nem folyhat jótéteményi bázison. A szak jelentősége megítélésünk szerint nem kellő mértékű, fejlesztése és a Művészeti Karral kialakítható kooperációk intenzitása növelhető lenne, de csakis a Karon belüli komolyabb elismerés és értékelés bázisán. Az oktatási alapfunkciókat teljesítik, a hallgatói létszám sem csekély, de ehhez képest rangbéli elismerésük méltatlanul csekély. Nem lévén még végzett hallgatójuk, szakdolgozataik egyelőre nincsenek; tankönyvi forrásellátásban is leginkább a saját (oktatói) házikönyvtár, olykor a nehezen kifizethető könyvtárközi kölcsönzés kínál megoldást, a lehetségesnél és szükségesnél jóval kisebb mértékben.

Tudományág: Történelemtudományok

Képzési ág: Történelem

A szak megnevezése : történelem

Képzés szint: egyetemi

Képzési forma: nappali képzés, részképzés

Jogutód szakja: történelem alapképzési szak

Képzési forma: nappali képzés, részképzés

Doktori iskola:

D97. nyilv. számú, interdiszciplináris doktori iskola történelemtudományok tudományági részprogramja (további részprogramok: Néprajz és kulturális antropológia, Politikatudományok)

A történelemtudományi képzéseket (egyetemi, doktori) a párhuzamos akkreditáció keretében a MAB a 2004/6/III/2/2 sz. határozatával 8 évre akkreditálta. (Ennek folytán a szak részletes vizsgálatára most nem került sor.)

A szak megnevezése : régészet (A MAB nem támogatta.)

Képzési szint: egyetemi

Képzési forma: nappali, részképzés

Jogutód szakja: történelem alapszak

Összegző vélemény a képzési programokról:

A szak oktatói állománya harminc fő körül stabilizálódott, a minősítettek száma nőtt (öt DSc, öt CSc, tizenhárom PhD), lassan a száz százalék felé közeledik. Emellett NSZK finanszírozású Stiftungsprofessur működik két fővel, és MTA TKI programok segítségével több fiatal munkatársat foglalkoztathatnak. A hallgatói létszám csökkenésével a teremgondok enyhültek, külön „szakos” számítástechnikai terem is rendelkezésre áll.

A jól működő interdiszciplináris doktori iskolán belül a súlypontot mindig a történettudomány képezte. Az iskola keretében Oroszország-kutatócsoport és Latin-Amerika csoport szerveződött. A doktori iskola középkori részlege is megindult. 1993-tól mintegy ötven habilitációs eljárásra került sor.

Régészet „Specializáció” keretében 1987 óta folyik részképzés, ennek végzettjei azonban ásatásokat nem folytathatnak (ehhez ma már a régészet szak mellett PhD is kell). A régészet szakindítási kérelmét a MAB a 2004-ben hozott határozatával nem támogatta, a képzés miniszteri engedéllyel indult. Két évi ideiglenes működés után a megerősítési kérést a MAB 2006 végén ismét elutasította. 2007 januárjában alaposan indokolt felülvizsgálati kérelmet nyújtottak be, az Oktatási Hivatalhoz, melyre még választ nem kaptak. Az általunk megismert beadványból kiderül, hogy a MAB kifogások zöme joggal vitatható, illetve félreértéseken alapul, továbbá a személyeket illető kifogások (nincs megfelelő oktató, nem minősített stb.), szintén nem elég megalapozottak bizonyultak. (Az egyik nem minősített oktató PhD védésére pl. a napokban került sor.)

A magunk részéről a szakindításnak nem látjuk akadályát. A tárgyi és személyi feltételek biztosítottak. A szak iránt igen nagy a hallgatói érdeklődés. Évek óta készülnek ókori régészeti tárgyú szakdolgozatok és doktori értekezések. Pécs és környékének ókori-kora középkori régészeti emlékei, továbbá a tanszéken lévő folyvást gyarapodó légi felvételes régészeti adatbázis regionális szempontból is indokoltá teszik a képzés megindítását.

Tudományág: Néprajz- és kulturális antropológiai tudományok

Képzési ág: Történelem

A szak megnevezése : néprajz

Képzési szint: egyetemi

Képzési forma: nappali, részképzés

Jogutód szakja: néprajz alapképzési szak (BA) Indítását a MAB nem támogatta.

Képzési forma: nappali képzés, részképzés

Összegző vélemény a képzési programról:

A PTE Néprajz BA képzés-indítási kérelmét a MAB nem támogatta (2005/8/III/2/63. sz. határozat), a képzési cél megvalósulásának akadályait a szükséges feltételek hiányával indokolva. Ez elsősorban a nemrégben nyugdíjba vonult professzorokra és az utánpótlás megoldatlanságának hiányára hivatkozó elutasítás volt, mely ráadásul a szakindítási kérelem formai pontatlanságait is joggal tekintette hivatkozási alapnak, emellett mellékesen a helyiség gondokat, a szakkönyvtár hiányát (ill. házilagosan összehozott kvázi-könyvtár létét) is nehezítette.

A jelzett problémák jó része *megoldottnak mondható*. Vélekedésünk szerint a szakirány részint a feltételek többségét teljesíti, részint a még meglévő nehézségek megoldását is célracionálisan kezeli. A három most visszavonult professzor emeritus látványos aktivitással tartja óráit és irányítja kutatásait, részt vesz pályázati munkákban, és partnereként viszonyul a tanszék által elnyert pályázatok révén érkező vendégprofesszorokhoz. A tanszék oktatóinak publikációi egész polcot töltenek meg, a diákok bevonása az OTKA és más kutatásokba kivételes lehetőségeket jelent az utánpótlás-nevelés és a minőségi felkészítés szempontjából. Diákokhoz személyesen közelítő tudományos munka folyik, harmonikusan zajló együttműködések, feladat kiosztás, érdemi teljesítés, nemzetközi szinten is mérhető (sőt a pályázati kooperációkban rendszeresen tesztelt) együttműködési

készség dominál a tanszék egész munkájában. A végzetek elhelyezkedésénél rendkívüli segítőkészség és gondoskodás jellemzi az oktatók és vezetők munkáját. Sajátlagos szakterületeken (ökológiai antropológia, vallásnéprajzi és táplálkozástudományi kutatásokban) érnek el nemzetközi rangú eredményeket, a kétszakos hallgatók inkább remélhetnek innen pályakép-orientáló pártfogást, mint másik szakjukon. A nemrégiben bevezetett interdiszciplináris tematikákban (hungarológia, vallástudományi kutatások, média-kommunikációs vizsgálatok, örökség-antropológia) igen egészséges tanszékek közti munkamegosztás és feladatelosztás alakult ki, így esélye van új tudásterületek intézményes képviselőjének, melynek keretében egymáshoz közelebb kerül a sok helyütt mereven elválasztott etnográfiai, folklórisztikai és antropológiai terület. A sikeresen megnyert pályázatok révén az infrastruktúra is javarészt adott, a MAB-jelentésben kifogásolt szakkönyvtár pedig csupán kiegészítője, de ugyanakkor érdemi segítője is a kari könyvtárnak. A szak tanárképzést nem ad, így végzőseit inkább muzeológiai vonalon tudja elhelyezkedéshez segíteni, de a külső intézményekkel való együttműködés éppúgy kredit-nyereséget jelent a diákok számára, mint a kutatási terepek és a gyakorlatok vállalásának lehetősége. A tanszék *önképe reálisnak* nyilvánítható, különösen a hallgatók visszajelzései alapján, ugyancsak ez mondható el az akkreditációs háttéranyagukban leírtak alapján.

Gazdálkodás- és szervezéstudományok

(Az intézményi akkreditáció időpontjában nem működő, a gazdálkodás- és szervezéstudományokhoz tartozó felsőfokú szakképzési program, melyre nem terjedt ki az akkreditáció: *titkárságvezető*, szakirányú továbbképzési szak: *külső szakértő*)

V. A KAR TOVÁBBI MŰKÖDÉSÉRE VONATKOZÓ MEGJEGYZÉSEK, JAVASLATOK

A kar vezetése jól strukturált, személyi ellátottsága megfelelő. A dékáni és a hivatali titkárság egységes. E titkárságot, a gazdasági-személyügyi osztályt és a tanulmány osztályt a *karigazgató* fogja össze, aki felügyeli a doktori irodát, a pályázati és külkapcsolati irodát, valamint az oktatásszervezési irodát is. Az operatív irányító testület a Dékáni Tanács, amely az említett részlegek vezetőiből és a két dékánhelyettesből áll - és a dékán irányítja. A tanulmányi osztály hat fővel, referátúra-rendszerben működik, biztos alapot nyújt munkájához a komputer-rendszer. A Gazdasági Osztály a dékánal való együttműködéssel és az ellenjegyzési joggal kézben tartja a gazdasági folyamatokat, amelyre szükség is van, hiszen nyolcvan milliós hiánnyal számoló konszolidációs tervet kell megvalósítaniuk. (57 % az államilag finanszírozott hallgató. A kiadások 87 %-a személyi költség.) – A jól szervezett kari vezetés egyetlen sebezhető pontja, hogy a tanszékekkel való együttműködés-információcsere nem biztosított. A Kari Tanács ehhez kicsiny, illetve tanszéki szempontból nem reprezentatív. A diákság sem támaszkodik problémái megoldásában kari tanácsbeli képviselőjére. Megkerülhetetlen lesz a (tanszékeket átfogó, integráló) intézeti struktúra kialakítása, amelynek elkerülhetlenségét felismerik; megvalósítását demokratikusnak tekintett tanszéki -kari alku - folyamat eredményeként képzelik el.

A kar működésének nagy előnye a *campus-szerű* elhelyezés. Az épületek jó karban vannak, megfelelőek. A zsúfoltság érzékelhető, ezen majd enyhít a hallgatói létszám fokozatos csökkenése. Főleg a nagy tantermekből nincs elég, itt úgy próbálnak segíteni, hogy „meleg-csákány-váltással”, másfél órás ritmusban követik ott egymást az órák. Ez a megoldás megvalósíthatatlan, 90 percet így nem lehet oktatni, jobb lenne mégis szünetet beiktatni. A megoldás emellett terheli azokat a hallgatókat, akik ilyen váltásba kerülnek. Tanári- és diák-késések a nagy termeket látogatva egyaránt érzékelhetőek.

A karnak 235 teljes állású oktatója van, ehhez csatlakozik még 38 részmunkeidős. A 255 főre számított oktatói állomány mintegy négyezer hallgatót tanít.

A számítógépes- és könyvtári ellátottság megfelelő. Csúcsidőben (beiratkozás, vizsgára jelentkezés) az ETR rendszer leterhelt.

Elsősorban az egyetemi nagykönyvtár és a kari könyvtár szolgálja a hallgatók szakirodalommal való ellátását. A tanszékek, szakok csak részben rendelkeznek kézikönyvtárral, azok kezelése könyvtáros hiányában esetleges. Az oktatók egy része ügyel arra, hogy beszerezhető irodalmat adjon meg, olykor saját példányát bocsátja a hallgatók rendelkezésére, akik másolatokat készítenek. Az egyetemi források mellett fontos szerepet játszanak a közkönyvtárak és a budapesti szakkönyvtárak is. Egyre nagyobb szerepet játszik a szakirodalom feltárásában és beszerzésében az internet. Több tanszék elérhető fontos linkeket ad közre elsősorban saját honlapján. Irodalmat, főleg az oktatók publikációit, gyorsan letölthető formában a hallgatók rendelkezésre bocsátják.

A hallgatók – hozzánk eljuttatott felmérés szerint – elégedettek oktatóikkal, a tanulási feltételekkel. A velük folytatott beszélgetések is e tényre tükrözik. Van hallgatói értékelés az oktatókról. A HÖK-képviselő működik, központi irodájuk van, emellett a bejáratnál információs irodát is működtetnek. Az ugyancsak felmért oktatói-dolgozói elégedettség is jónak mondható.

Az oktatási folyamat viszonylag gyenge pontja: a szeminárium. Az általunk meglátogatott foglalkozásokon ugyanis nem ritkán foglalkozás-foglalkoztatás helyett tanári előadásra került sor. Ennek oka csak részben a fiatalabb oktatók módszertani járatlansága. A fő gond a nagy szemináriumi létszám. A számonkérés is csak fogalmilag lesz ekkor „gyakorlati jegy”, helyette kis vizsgákra kerül sor. (Számonkéréseket nem állt módunkban tanulmányozni.) A tanszékvezetők intseik oktatóikat: ha krumplileves, akkor legyen krumplileves, ha szeminárium, akkor legyen szeminárium. Az ETR ne engedjen 15 főnél többet egy szemináriumra jelentkezni!

A 2007. évi alapképzésre való jelentkezések visszaesését tükrözik, ennek okait még vizsgálni kell. (Kérdés, hogy mennyire érvényesül[t] a Dél-Dunántúl mint meritési bázis, mit jelent Kaposvár, esetleg Szombathely, Sopron konkurenciája, milyen szerepe van az országos bölcsészellenes továbbtanulási propagandának, mi a helyzet a többi BTK-n.)

Valamennyi szak indítani kívánja a maga mesterképzését, ennek feltételei általában – mint az egyes szakoknál jeleztük - biztosítottak mondhatók.

Bizonytalan viszont a PhD-képzés jövője, mivel az új MAB-követelményrendszer a doktori iskolák fennmaradását új alapokra helyezi. A hat meglévő doktori iskola közül a szigorúbb személyi feltételeknek e pillanatban alighanem csak egy vagy két doktori iskola lenne képes eleget tenni, pl. még a történészeknél is a megkívánt négy egyetemi tanár egyike régész, másika az ókori kelettel foglalkozik, a harmadik a középkori Kelet-Európával, a negyedik pedig a modern kori Latin-Amerikával – nagyon nehéz tehát a kívánatos doktori iskolai profilt („kutatói terület”) biztosítani – a kényszer szemmel láthatólag mindenütt a tudományágakon belüli PhD-vegyeskereskedések kialakulása irányába mutat. Pedig kár lenne a sikeres doktori iskolák megszüntetéséért olyan formai okból, hogy ott „csak” két vagy három egyetemi tanár van.

A *Pécs mint Európa kulturális fővárosa* program ugyan permanensen csökköző állapotban van, mégis érdemes lenne a Karnak saját, önálló javaslatokkal fellépnie (elsősorban nem a létesítmények, hanem a programok terén), hogy az egyetemnek mind Pécs városa, mind Európa vonatkozásában új tereket nyisson. (Pl. a két másik kulturális fővárossal, Essennel és Isztanbullal, illetve egyetemeikkel keresve a tudományos-egyetemközi együttműködést.)

A kar működésére vonatkozó diák-vélemények meghallgatása során több, az egyes szakok funkcionalitására vonatkoztatott információk kerültek egy csokorba. A doktori iskolák működésében (az oktatói körtől is származó, de a diákok által is megerősített aktuális kérdések szerint) kiemelendő probléma, hogy a doktoriskolák versenyhelyzetbe kerülnek, míg erre sem kapacitásuk, sem felkészítésük, sem tanáraik beidegződései vagy készségei nem okvetlenül kínálnak érdemi válaszlehetőséget.

Problemikusnak látják a főiskolákon, magánegyetemen teret-utat nyerő doktorandusz-képzést, mint a piac szélesedési, de egyúttal értékvesztési folyamatát, amely a nem egyenlő rangú vagy nem egyazon minőségi háttérrel megformált rangszerzést teszi a jövő útjává. E helyzetre adandó válaszhoz ugyanis az egyetemek többségének nincs kellő finansziális támogatottsága, költséghatékonyasága vagy adaptációs kapacitása: a hallgatószám növekedése és az ezzel lépést nem tartó finansziális forrástámogatottság kapkodóvá és rögtönzővé tette az egyetemi szférát, miközben a nappali szakokra egyre kevesebb diák tud felvételizni és fizetéképességnek maradni. A szervezeti feltételek ha lassan is, de fokozatosan romlanak (pl. a politológusok körében az MTA RKK-val kialakult kooperáció során 12 kutatócsoport volt, 2007-től már csak kettő maradt meg). A doktorandusz hallgatók többsége levelező, ez saját időráfordítás és költség szinten olykor súlyos nehézségeket jelent, a képzés során vagy még idő előtt többen visszatörpönnak – kellenének kiegyenlítő rendszerek, versenyfeltételek, kiugrási lehetőségek nagyobb számban, kedvezőbbé kellene tenni az eljárási díjakat.

A PhD-hallgatók külön is felkeresett köre jelezte a főhatósági „atya-szereppel” együtt járó, ehhez kapcsolható intézményes gondoskodás felelősségét. Eltérő színvonalúnak látják a doktori iskolák belső működését, intenzitásuk közötti különbségeket fogalmazznak meg, persze megjelennek itt-ott kiemelkedően elkötelezett, szinte hálás tónusú hallgatói nyilatkozatok is. Hangsúlyosan kiemelték a doktoranduszok az európai pályázatok lehetőségeit, ugyanakkor az ezekkel összefüggő területeken szorgalmaznák a minisztériumi segítség fokozását a pályaeépítés, tehetséggondozás terén.

A kimenő „régis” szakos és BA hallgatókkal való találkozás során ugyanez a kettős hangsúly fogalmazódott meg. Függően attól is, hogy mely szak hallgatói voltak jelen, kiemelkedett a néprajz-antropológia, a történettudomány, filozófia és a romológia szakosok elégedettsége. Több hozzászólás érintette a BA-képzés területére vonatkozó összehangolatlanságot (80 kredit megszerzési lehetősége, sőt kötelezettsége – ám nincs összehangolva óraszám,

felveendő tantárgyi keret-lehetőségek és a helyszín dolgában a szakos képzés kötelező tárgyaival. Összefügg az elégedettségi mutatókkal a tanteremigény kérdése is: 3 tanterme van 4-6 tanszéknek, ami hektikus működést eredményez, olykor meg kihasználatlanságot is az indokolhatónál komolyabb mértékben. Kívánatosabb összhangot tartának lehetségesnek a BA-képzés és a tanári szakok között, a tantárgyfelvétel folyamatában, továbbá a kulturális referens-képzés tisztázatlan kimenetelét illetően. Számos tanszéki keret nem teszi lehetővé az alapképzéshez szükséges tárgyi feltételek biztosítottóságát (pl. a filmes szak több csoportja számára egyetlen kamera áll rendelkezésre, amely nemcsak az alapfunkciók szempontjából kritikus, hanem az oktatási cél igényes teljesítésének is akadály).

A magunk részéről jelezni kell mindenekelőtt az akadémikus tudásátadási folyamat itt is érzékelhető válságát. A Kar ugyanis ezeken a területeken szembe kerül a demográfiai, piaci, finansziális adottságok szinte kezelhetetlen tömegével és együttes külső hatásával, melyet nyilvánvalóan nem lehet képes kezelni, a PTE harmincöt ezer diákja esetében pedig perspektivikusan nem is lesz képes. Kiutat nem látunk, de megoldásként kínálkozna a Kar tanszékeinek versenyeztetési helyzetén túli kooperációs kapacitások kihasználása. Interdiszciplináris jellegűvé válik ugyanis a kortárs tudások többsége, s még inkább a „túlélés” adandó módja – szemben a bolognai folyamat egységesítő, de le is határoló, tudásterületeket elkülönítő hatásaival, melyek közepette egyre kevesebb tudás lesz „optimális” vagy elegendő a diploma vagy a doktorátus megszerzéséhez. Ezt a minőségi válságot a látogatott tanszékek többsége, a tudományterületek mindegyike átéli. A tudásmenedzselés új módjai lennének talán kívánatosak, mind a nemzetközi együttműködésekben, mind a civil szféra bevonásában, mind a pályázati struktúrákban, mind a főhatósági kapcsolatokban.

Felhívánk a figyelmet arra is, hogy a BA hallgatók 90 %-a szeretne tovább tanulni az MA fokozatért!

A diákok és az oktatók által egyaránt nemegyszer hangoztatott Budapest kontra vidék viszonylatban méltatlan másodrangúság érzete telepedett meg az egyetem bizonyos szféráiban, mely nemcsak igaztalan, indokolatlan, de indokolhatatlan is. Ezen az egyetem pozíciójának erősítésével, specifikumainak gazdagításával, s az egyetemen belüli oktatói (valamint diák-) kapcsolatok gazdagításával lehetne/kellene segíteni. Túlállalás, megfáradás, lehasznátság érzete ül néhol az oktatókon is, de érzékelhető, hogy erre azután a diákok is „haszonelvűen” reagálnak. Túl széles a szaktárgyi spektrum, ugyanakkor az oktatók alapképzése, továbbképzése, pihenése, szakmai fejlődésének arányai sincsenek ezzel egybehangolva – kényszerből „felkészületlen” tanár oktat, vagyis olyan órákat kell vállalnia, amelyre szakmai érdeklődése nem irányul. Így alkukra és kompromisszumokra kerül sor, holott erre nem volna okvetlenül szükség.

Tudott (s a Kar önértékelése is nem egy ponton jelzi), hogy a tanszékek-szakok között egyenlőtlen a *tanteremmel való ellátottság*, itt-ott hiányzanak a szemináriumi termek. Túlterheltek és nehezen összehangolhatók az óralátogatási kötelezettségek, ill. a kötelező jelenlétek helyszínei, a „nagy” szakokon nincs érdemi megoldás az oktatók és diákok közvetlenebb találkozására.

Az oktatók véleményét tükrözötve viszont azt véljük megfogalmazhatónak, hogy nem látják nyitást, sőt egyenesen falat érzékelnek az oktatás és a piac viszonylatában. A Kar oktatói hiányolják a kari vezetés tudásmenedzselési stratégiájából az akadémiai szintű tudományosságra gyakorolható hatást, ennek kihasználatlan potenciáljait. Nem érzékelik az egzisztenciális biztonság és a tudásterületen elért szakmai rang összefüggéseit.

Az akkreditációs anyag és a MAB véleményezések több pontján is előkerült a könyvtári ellátás, a tantervi követelmények szolgáltatás-szintű elérhetősége (könyvtári példányok, források hozzáférhetősége, külföldi forrásbázisok garantált elérésének szorgalmazása stb.) és a szakok saját könyvtárainak viszonya. Számunkra ez a kapcsolatrendszer tisztázatlannak tűnik. A „saját könyvekre” alapozott speciális könyvvállomány és az általánosabb gyűjtőköri tevékenység akár harmóniában is lehetne. A „főkönyvtár” és a „szakkönyvtárak” viszonyát azonban lehetne talán flexibilisebben szabályozni, ez úgy tűnik, előnyére válna a jelen helyzetnek. De kétségtelen, hogy szinte „elemi” szintű bevezetés látszik szükségesnek a források és adatbázisok használata terén, amelyet a diákok autonóm működésére talán kevésbé lehet rábízni.

Utolsó megjegyzésként kiemelnénk: páratlanul harmonikus tanszéki működésmódokra is lehetőségünk nyílt rálátni, s e téren kifejezetten hálával tartozunk a Kar oktatóinak és diákjainak – megerősítették azt a hitet vagy reményt, hogy lehetséges ember-léptékű odafigyeléssel erőn fölüli teljesítményekre jutni, egészséges kooperációkra vállalkozni, serény és tetterős életutakat koordinálni vagy elindítani.